

ANALIZA STANJA IN TRENDOV NA PODROČJU ODPRTIH PODATKOV JAVNEGA SEKTORJA V SLOVENSKEM UPRAVNEM OKOLJU Z MEDNARODNO PRIMERJAVO

TINA JUKIĆ, SANJA VRBEK, DAMIJANA KERŽIČ

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za upravo, Ljubljana, Slovenija
tina.jukic@fu.uni-lj.si, sanja.vrbek@fu.uni-lj.si, damijana.kerzic@fu.uni-lj.si

Prispevek analizira stanje in trende na področju odprtih podatkov javnega sektorja (OPJS) v Sloveniji z vključeno mednarodno primerjavo. Analiza ima dva cilja: (1) kronološko prikazati razvoj in ključne trende implementacije OPJS v Sloveniji ter (2) umestiti Slovenijo v globalni in regionalni kontekst glede dosežene ravni zrelosti OPJS. Prvi cilj omogoča vpogled v dinamiko razvoja politik OPJS skozi čas ter razumevanje dosežkov, zastojev in izzivov v povezavi s širšim političnim, ekonomskim in družbenim okoljem. Drugi cilj se osredotoča na mednarodno primerjavo in prikaz položaja Slovenije na podlagi treh uveljavljenih raziskav, ki redno spremljajo zrelost OPJS: indeksa EU Open Data Maturity (Evropska komisija), indeksa OURdata (OECD) in indeksa ODIN (Open Data Inventory, Open Data Watch). Prispevek združuje in primerjalno analizira ugotovitve teh sicer metodološko kompatibilnih raziskav ter s tem zapolnjuje vrzel v njihovi celoviti in usklajeni predstavitvi. Tak pristop omogoča preglednejši vpogled v napredek Slovenije in širše globalne trende na področju OPJS.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.fov.2.2026.2](https://doi.org/10.18690/um.fov.2.2026.2)

ISBN

978-961-299-114-2

Ključne besede:

odprti podatki,
javni sektor,
mednarodna primerjava,
meritve,
kazalniki,
dimenzije

Univerzitetna založba
Univerze v Ljubljani

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fov.2.2026.2](https://doi.org/10.18690/um.fov.2.2026.2)

ISBN
978-961-299-114-2

ANALYSIS OF THE STATE AND TRENDS IN PUBLIC SECTOR OPEN DATA IN THE SLOVENIAN ADMINISTRATIVE ENVIRONMENT WITH AN INTERNATIONAL COMPARISON

TINA JUKIĆ, SANJA VRBEK, DAMIJANA KERŽIČ

University of Ljubljana, Faculty of Public Administration, Ljubljana, Slovenia
tina.jukic@fu.uni-lj.si, sanja.vrbek@fu.uni-lj.si, damijana.kerzic@fu.uni-lj.si

Keywords:

open data,
public sector,
international comparison,
measurement,
indicators,
dimensions

This paper analyses the state and trends of public sector open data (PSOD) in Slovenia, incorporating an international comparison. The analysis pursues two objectives: (1) to present the chronological development and key trends in PSOD implementation in Slovenia, and (2) to position Slovenia within the global and regional context in terms of PSOD maturity. The first objective provides insight into the dynamics of PSOD policy development over time and enables an understanding of achievements, stagnation, and challenges in relation to the broader political, economic, and societal environment. The second objective focuses on international comparison and examines Slovenia's position based on three established assessments that regularly monitor PSOD maturity: the EU Open Data Maturity Index (European Commission), the OURdata Index (OECD), and the Open Data Inventory (ODIN) developed by Open Data Watch. By integrating and comparatively analysing findings from these methodologically compatible studies, the paper addresses the lack of a consolidated and coherent overview of their results. This approach provides a clearer and more comprehensive picture of Slovenia's progress and broader global trends in the field of PSOD.

University of Maribor Press

1 Uvod

Podatki predstavljajo novo valuto in enega ključnih strateških virov za organizacije. Tega se zavedajo tudi javni sektorji razvitih držav, ki predstavljajo pomembne »proizvajalce« podatkov digitalnega gospodarstva (Wirtz et al., 2022). Mnogi med njimi so (ali bi morali biti) odprti podatki. Odprti podatki javnega sektorja (OPJS) so podatki, ki jih javni sektor zbira, ustvarja ali zanje plačuje in so prosto dostopni za ponovno uporabo za kakršen koli namen (Publications Office of the European Union, n. d.). Pomembna značilnost, ki jo morajo imeti tovrstni podatki, je tudi njihova strojna berljivost (Liang et al., 2025).

OPJS so postali pomemben gradnik iniciativ odprtih uprav (ang. open government) po vsem svetu, odprta uprava pa je eden ključnih elementov demokratičnih družb. OPJS spreminjajo javne uprave iz informacijskih vratarjev (ang. information gatekeepers) v ponudnike informacij (Wirtz et al., 2015; Lv & Ma, 2019). »Politike OPJS so se hitro razširile med različnimi sektorji, državami in političnimi ureditvami ter postale splošno prepoznane kot mednarodni standardi dobrega upravljanja.« (Nahon, et al., 2015, str. 116)

V digitalni dobi so OPJS prepoznani kot ključen spodbujevalni dejavnik družbeno-ekonomskih inovacij in gospodarskih priložnosti ter predstavljajo enega temeljnih stebrov javnega upravljanja 21. stoletja. Njihova odprta narava krepi odprtost in preglednost delovanja javnih organizacij, to pa prispeva k odgovornosti le-teh in h krepitvi zaupanja državljanov vanje (Wirtz et al., 2022; Wirtz et al., 2015; Publications Office of the European Union, 2022; Publications Office of the European Union, n.d.).

Odpiranje podatkov javnega sektorja ima torej številne (potencialne) koristi. A zgolj objava oz. razpoložljivost teh podatkov še ne zadošča za udejanjanje teh koristi. Zato je pomembno tudi, da pri spremljanju razvoja področja OPJS ne spremljamo zgolj količine odprtih podatkov, ampak tudi njihovo kakovost, dostopnost, ponovno uporabo in učinke. Posledično so se v zadnjih desetih letih razvili številni pristopi k merjenju (in primerjanju) različnih vidikov t. i. zrelosti OPJS. Kar šest raziskav meri (ali je merilo) različne dimenzije in kazalnike OPJS (Lnenicka et al., 2024): GODI – Globalni indeks odprtih podatkov (Global Open Data Index), ODB – Barometer odprtih podatkov (Open Data Barometer), OURdata Index – Indeks odprtih,

uporabnih in ponovno uporabnih podatkov (Open, Useful and Re-usable Data Index), Open Data Monitor – Monitoring odprtih podatkov, ODIN – Inventar odprtih podatkov (Open Data Inventory) in Evropska ocena zrelosti odprtih podatkov (Open Data Maturity Report/European Open Data Maturity Assessment). Pristopi omenjenih raziskav se razlikujejo po metodologiji, področjih merjenja, geografski razsežnosti (vključenih državah) in frekvencah meritev.

Takšne raziskave predstavljajo celostno analizo stanja OPJS in omogočajo primerjavo le-tega med vključenimi državami tako po posameznih merjenih kazalnikih kot tudi skupno, vplivajo pa tudi na oblikovanje politik. V praksi se v našem okolju pogosto osredotoča predvsem na rezultate evropske ocene zrelosti odprtih podatkov, vendar je treba za oblikovanje celovite slike o stanju na področju OPJS posamezne države oz. javnega sektorja v obzir vzeti širši nabor razpoložljivih podatkov: (1) večje število raziskav, ki izvajajo mednarodna vrednotenja OPJS na osnovi različnih metodoloških okvirov, in (2) podatke za daljše časovne obdobje, da se lahko identificirajo trendi. To je ključnega pomena, če želimo izkoristiti poln potencial OPJS. Le tako se namreč lahko oblikujejo na dokazih temelječe politike OPJS, izvajajo ciljne prenovne nacionalnih portalov OPJS in krepijo mehanizmi za ponovno uporabo teh podatkov.

Prispevek išče odgovore na dve raziskovalni vprašanji:

1. Kako mednarodne primerjalne raziskave konceptualizirajo in merijo zrelost odprtih podatkov javnega sektorja?
2. Kakšen je položaj Slovenije glede na rezultate teh raziskav ter kateri trendi, prednosti in priložnosti za izboljšave se pri tem kažejo?

V nadaljevanju so podrobno predstavljeni trije pristopi k merjenju zrelosti OPJS. Gre za mednarodno primerjalne raziskave, ki v svoje meritve redno vključujejo tudi Slovenijo. V zaključku so povzete ključne ugotovitve in odgovora na zastavljena raziskovalni vprašanji.

2 Pregled izbranih mednarodnih raziskav, ki spremljajo področje odprtih podatkov

Med že omenjenimi mednarodnimi raziskavami so bile identificirane tri raziskave, ki spremljajo področje OPJS med državami EU oziroma globalno in v meritve vključujejo tudi Slovenijo:

- indeks ODM (Open Data Maturity – indeks zrelosti OPJS), ki ga meri Enota za podatkovno politiko in inovacije Direktorata za komunikacijska omrežja, vsebine in tehnologijo pri Evropski komisiji (data.europa.eu, 2024),
- indeks OURdata (Open-Useful-Reusable – Indeks odprtih, uporabnih in ponovno uporabnih podatkov), ki ga meri OECD (OECD, 2023a), in
- meritve ODIN (Open Data Inventory – Inventar odprtih podatkov), ki jih izvaja Open Data Watch (Open Data Watch, 2024a).

Raziskave se razlikujejo po metodološki zasnovi (merjenih dimenzijah oz. kazalnikih), geografski razsežnosti (državah, ki so vključene v meritve) in frekvenci izvajanih merjenj (vsako leto ali na več let). Za vsako od teh raziskav je v nadaljevanju predstavljen metodološki okvir, proces in način izvedbe meritev, vključene države in rezultati za Slovenijo.

2.1 Indeks ODM

Indeks zrelosti odprtih podatkov ODM služi kot merski instrument za vpogled v stopnjo zrelosti odprtih podatkov v državah EU. Vključuje vrsto kazalnikov, ki zajemajo različne vidike v stopnji razvitosti nacionalnih politik na področju odprtih podatkov, oceno funkcionalnosti nacionalnih portalov odprtih podatkov ter pričakovani vpliv odprtih podatkov. Od prvega merjenja v letu 2015 do danes se je metodologija spreminjala in dodali so se novi (ter spreminjali obstoječi) kazalniki, skladno z razvojem področja. Prav tako letno variira vključenost držav nečlanic EU v raziskavo (data.europa.eu, 2024).

Metodološki okvir

V prvem merjenju leta 2015 so na osnovi izračunanega indeksa države razdelili v tri skupine: (1) narekovalke trenda, (2) sledilke in (3) začetnice. Slovenija se je v tej razvrstitvi nahajala na repu skupine sledilk (Carrara et al., 2020). V naslednjih letih so skupine razširili na štiri stopnje zrelosti, in sicer: (1) narekovalke trenda, (2) države, ki pospešeno sledijo, (3) države sledilke in (4) države začetnice. Državam se na osnovi osvojene stopnje zrelosti nudijo priporočila za nadaljnji razvoj na področju odprtih podatkov.

V prvih treh letih (2015–2017) se je ODM meril v okviru treh dimenzij, ki jih predstavlja Tabela 1.

Tabela 1: Indeks ODM v obdobju 2015–2017: tri dimenzije s kazalniki

Dimenzija	Kazalnik
Politika in uporaba	Obstoj politike OPJS
	Nacionalna koordinacija
	Standardi licenciranja
	Uporaba podatkov
Zrelost portala	Uporabnost
	Ponovna uporaba podatkov
	Razpršenost podatkov po vsebinskih področjih
Vpliv	Politični vpliv
	Družbeni vpliv
	Gospodarski vpliv

Vir: European Commission (2016)

V letu 2018 je prišlo do večje posodobitve metodologije. Merjenje ODM se je bolj osredotočilo na kakovost metapodatkov, na ponovno uporabo podatkov in na učinek, ki ga odprti podatki prinašajo (Page et al., 2024). Od takrat se merijo štiri ključne dimenzije, znotraj vsake dimenzije pa trije, štirje ali pet kazalnikov (Tabela 2). Raziskava se vse od leta 2015 izvaja letno.

Spremembe so se dogajale tudi v naslednjih letih. Leta 2019 se je spremenil tudi vprašalnik za države, ki je postal še bolj podroben. Namen vprašalnika naj bi namreč tudi bil, da nacionalnim skupinam, odgovornim za odprte podatke, zagotovi spodbude za razvijanje tega področja. Prednostne naloge so vključevale kakovost odprtih podatkov, spodbujanje ponovne uporabe in spremljanje mehanizmov ponovne uporabe. V letih 2020 in 2021 sta se oceni usmerili na vzdrževanje

metodologije predhodnih let, da bi tako omogočili primerjavo in opazovanje trenda. Leta 2022 je bila ponovno izvedena revizija metodologije. Vprašanja so bila v večji meri poenostavljena, vsem štirim dimenzijam pa so se dodala vprašanja v povezavi z nabori podatkov visoke vrednosti, kjer se sprašuje o pripravljenih in sprejetih tozadevnih ukrepih. Cilj je bil spodbuditi države EU, da spremenijo politike na področju odprtih podatkov in s tem izboljšajo svoje stopnje zrelosti. Pozornost je bila namenjena tudi merjenju vpliva odprtih podatkov, ki predstavlja izziv in mora biti ločeno od ponovne uporabe in učinka. Zato je bila v letu 2022 dimenzija *Vpliv* (ang. *Impact*) sestavljena iz treh kazalnikov: (1) *Strateška ozaveščenost*, (2) *Merjenje ponovne uporabe* in (3) *Vpliv* (npr. vladni, družbeni, okoljski, gospodarski) (Tabela 2). Do sprememb v vprašalniku je prišlo tudi leta 2024, ko se je npr. v dimenziji *Politika* zahtevalo podrobnejša pojasnila glede nacionalne strukture upravljanja in je bilo dodano vprašanje o obstoječih postopkih za posodabljanje politik/strategij, odstranjene pa so bile nekatere funkcionalnosti v delu vprašalnika dimenzije *Portal*, npr. zahtevana podrobnejša pojasnila glede dela/aktivnosti ekipe, ki upravlja portal.

Tabela 2: Indeks ODM v obdobju 2018–2022: 4 dimenzije s kazalniki z označenimi spremembami iz leta 2022

Dimenzija (utež v indeksu)	Kazalnik (max. točke)
Politike (ang. Policy) (0,25)	Okvir nacionalne politike (ang. Policy framework) (275)
	Nacionalna koordinacija (ang. National coordination) (190)
	Standardi licenciranja (ang. Licencing norms) (175)
Portal (ang. Portal) (0,25)	Funkcionalnosti portala (ang. Portal features) (240)
	Uporaba portala (ang. Portal usage) (150)
	Zagotavljanje podatkov (ang. Data provision) (110)
	Trajnost portala (ang. Portal sustainability) (150)
Vpliv* (ang. Impact) (0,25)	1. Strateška ozaveščenost (ang. Strategic awareness) (170)
	2. <i>Merjenje ponovne uporabe</i> (ang. <i>Measuring re-use</i>)* (110)
	3.a Politični vpliv (ang. Political impact) (<i>Governmental impact</i> ***) (80)
	3.b Družbeni vpliv (ang. Social impact) (80)
	3.c Okoljski vpliv (ang. Environmental impact) (80)
	3.d Gospodarski vpliv (ang. Economic impact) (80)
Kakovost (ang. Quality) (0,25)	Nadzor in ukrepi (ang. Monitoring & measures) (150)
	Ažurnost podatkov in metapodatkov (ang. Data & metadata currency) <i>Ažurnost in celovitost</i> (ang. <i>Currency and completeness</i> **) (150)
	Skladnost s standardom DCAT-AP (ang. DCAT-AP compliance) (180)
	Kakovost objave podatkov (ang. Deployment quality) (170)

* V letu 2022 se je dimenzija razdelila v tri glavne kazalnike, ki jih označujejo številke, z novo dodanim kazalnikom ponovne uporabe.

** Sprememba poimenovanja v letu 2022.

Vir: data.europa.eu (2022)

Opis dimenzij ODM (data.europa.eu, 2022)

Vse štiri dimenzije so v končnem seštevku indeksa otežene z enako utežjo 0,25, torej je končna vrednost ODM indeksa med 0 in 1 oziroma običajno izraženo v odstotkih.

- *Politike* (ang. Policy). Analizira nacionalne modele upravljanja in ukrepe (tudi regionalno in lokalno), ki se uporabljajo na področju politik in strategij odprtih podatkov, pri čemer je glavni poudarek na nacionalnih modelih upravljanja in ukrepih, ki podpirajo izvajanje javne politike. Vsebuje tri kazalnike, pri čemer je namen spodbujanje posebnih vrst podatkov, kot so geoprostorski podatki, podatki, ki jih ustvarijo državljani, in nabori podatkov visoke vrednosti. Upoštevani pa so tudi krovni cilji in izzivi držav.
- *Portal* (ang. Portal). Predstavlja analizo nacionalnih portalov odprtih podatkov s pregledom možnosti in naprednih funkcionalnosti, ki vplivajo na uporabniško izkušnjo. Ocenjuje tudi, koliko upravitelji portalov uporabljajo spletno analitiko, ki spremlja vedenje uporabnikov, in ali vpliva na posodobitev funkcij skladno z vpogledi uporabnikov. Proučuje tudi pokritost z odprtimi podatki na različnih področjih in ukrepe za zagotavljanje trajnosti portala.
- *Vpliv* (ang. Impact). V prvem delu analizira, ali je država pripravljena za merjenje stopnje ponovne uporabe in vpliva odprtih podatkov (strateška ozaveščenost). Drugi del ugotavlja, kako države merijo ponovno uporabo odprtih podatkov (merjenje ponovne uporabe). Tretji del zbira podatke o učinkih, ki se delijo na različna področja vpliva (vladno, družbeno, okoljsko, gospodarsko).
- *Kakovost* (ang. Quality). Poudarek je na ukrepih, ki so jih sprejeli upravitelji portalov, s katerimi zagotavljajo sistematično zbiranje metapodatkov iz virov po državi ter vrednost metapodatkov. Spremlja se skladnost s standardom metapodatkov DCAT-AP in kakovost objavljenih podatkov. Meri se tudi stopnja strojne berljivosti podatkov, uporaba formatov in licenc ter povezljivost.

Postopek izvedbe letne raziskave (data.europa.eu, 2022a)

Podatki se zbirajo s pomočjo vprašalnika, poslanega nacionalnim predstavnikom (koordinatorjem) za odprte podatke, ki sodelujejo z Evropsko komisijo in s skupino strokovnjakov za informacije javnega sektorja (Public Sector Information Expert

Group). Vprašalnik je strukturiran v štiri dimenzije, ki ustrezno merijo posamezne kazalnike za oceno zrelosti.

Vsako leto se opravijo naslednji koraki:

1. korak Pregled in usklajevanje vprašalnika glede na razvoj področja.
2. korak Koordinacija in pomoč nacionalnim koordinatorjem glede izpolnjevanja vprašalnika.
3. korak Pregled, analiza in potrjevanje rezultatov z nacionalnimi koordinatorji.
4. korak Dopolnitev in potrditev veljavnosti rezultatov s pregledom različnih dokumentov.
5. korak Objava poglobljenega poročila zbranih rezultatov in ugotovitev.
6. korak Vizualizacija rezultatov na spletnem mestu data.europa.eu (dash board).
7. korak Priprava analitičnih poročil in spletnih seminarjev o najboljših praksah v državah.

Rezultat zrelosti odprtih podatkov sestavlja:

1. Poročilo s primerjavo držav in pregledom dobrih praks. Državam poročilo omogoča razumevanje njihove stopnje zrelosti, primerjavo z ostalimi državami ter vpogled, kako napredovati in katera področja izboljšati, tudi s prenosom objavljenih dobrih praks v nacionalna ali lokalna okolja.
2. Nadzorna plošča z vizualizacijo ocene zrelosti za vse štiri dimenzije prikazuje podrobne ocene držav.
3. Primerjalni prikaz s povprečjem EU-27 in doseženimi rezultati leta poprej.
4. Objavljen vprašalnik z odgovori, ki omogoča medsebojna primerjanja ovrednotenih kazalnikov.

Vključene države

V raziskavo zrelosti odprtih podatkov so vključene vse države EU in, odvisno od leta, vse ali nekatere članice Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA). V prvi izvedbi raziskave so bile vključene tudi države kandidatke za vstop v EU. V naslednjih letih so bile vključene države EU-28 in različne članice EFTA. Leta 2020 se je raziskava ponovno razširila na večje število vključenih držav. Seznam vključenih držav, razvrščenih po letih, je v Tabeli 3.

Tabela 3: Indeks ODM: Seznam vključenih držav po letih (2015–2022)

Leto	Vključene države		
2015	EU-28	Islandija, Lihtenštajn, Norveška, Švica	Albanija, Bosna in Hercegovina, Kosovo, Srbija, Črna gora, Turčija (države kandidatke)
2016	EU-28	Norveška, Švica	
2017	EU-28	Islandija, Lihtenštajn, Norveška, Švica	
2018	EU-28	Islandija, Lihtenštajn, Norveška, Švica	
2019	EU-28	Islandija, Lihtenštajn, Norveška, Švica	
2020	EU-27	Lihtenštajn, Norveška, Švica	Azerbajdžan, Gruzija, Moldavija, Ukrajina, Združeno kraljestvo
2021	EU-27	Islandija, Švica, Norveška	Gruzija, Črna gora, Ukrajina, Združeno kraljestvo
2022-2023	EU-27	Islandija, Norveška, Švica	Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Srbija in Ukrajina
2024	EU-27	Islandija, Norveška, Švica	Albanija, Bosna in Hercegovina, Srbija in Ukrajina

Vir: data.europa.eu (2024)

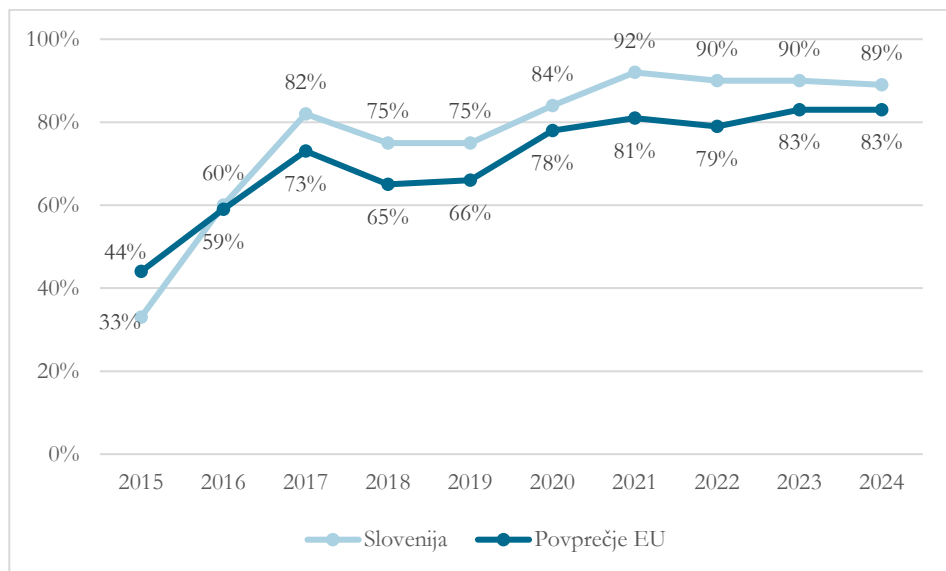
Frekvenca izvajanja meritev in razpoložljivi podatki

Podatki so dostopni na portalu The official portal for European data (data.europa.eu, 2024). Zbirni kvantitativni podatki ter tudi odgovori posameznih držav na vprašalnik, ki so dostopni na portalu, obsegajo leta od vključno 2016 do vključno 2024. Za leto 2015 je objavljeno le končno zbirno poročilo, ki vključuje vprašalnik, medtem ko zbrani podatki po državah niso na voljo. Za leti 2016 in 2017 so podatki predstavljeni v infografikah in številski tabeli na spletni strani. Za leta od 2018 do 2022 so podatki na voljo v XLSX datotekah. Pripravljeni so tako v številskih tabelah z vrednostmi posameznih kazalnikov kot tudi z odgovori držav na metodološki vprašalnik. Od leta 2022 dalje se odgovori posameznih držav ne nahajajo v obliki enega zbirnega Excelovega delovnega lista za vse države, kot je bilo urejeno v predhodnih letih, ampak je za vsako državo pripravljena ločena datoteka z odgovori na vprašanja, vse pa so stisnjene v enotno ZIP datoteko.

Rezultati meritev za Slovenijo

Slovenija se ponaša z relativno visoko oceno zrelosti OPJS, ki jo EU meri na letni ravni v okviru ODM (Slika 1). Razen prvega leta (2015) je Slovenija vseskozi dosegala višjo oceno v primerjavi s povprečno oceno zrelosti EU28/27. V obdobju 2021–2023 je bil kumulativni rezultat zrelosti, ki ga je Slovenija dosegla, enak oz.

višji kot 90 %. Pri zadnjih meritvah (2024) se je ta rezultat minimalno znižal za eno odstotno točko.

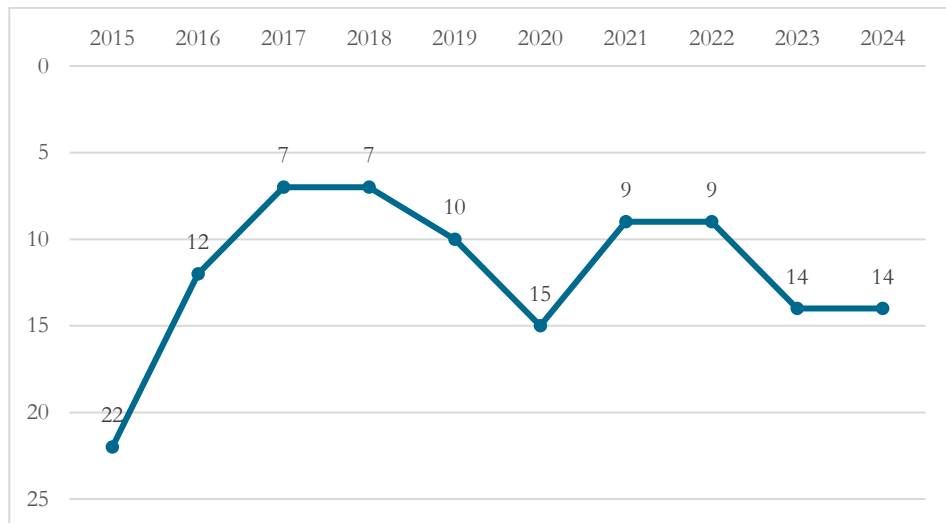
Slika 1: Indeks ODM: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2015–2024

Vir: data.europa.eu (2024)

Analiza uvrstitve Slovenije na lestvici indeksa ODM (Slika 2) pokaže, da je Slovenija v začetnem obdobju odpiranja podatkov (2015–2016) doživela hiter vzpon z 22. na 12. mesto, svojo najboljšo uvrstitev pa je dosegla v letih 2017 in 2018 (7. mesto). Med prvo deseterico je bila tudi leta 2019 in se po padcu v letu 2020 na 15. mesto ponovno vrnila v letih 2021–2022 (9. mesto). V zadnjih dveh letih kljub visoki kumulativni zrelosti OPJS (Slika 1) stagnira na 14. mestu; to pomeni, da Slovenija po zrelosti OPJS sicer ni nazadovala, pač pa so jo prehitele druge države, ki so na tem področju naredile večje preskoke.

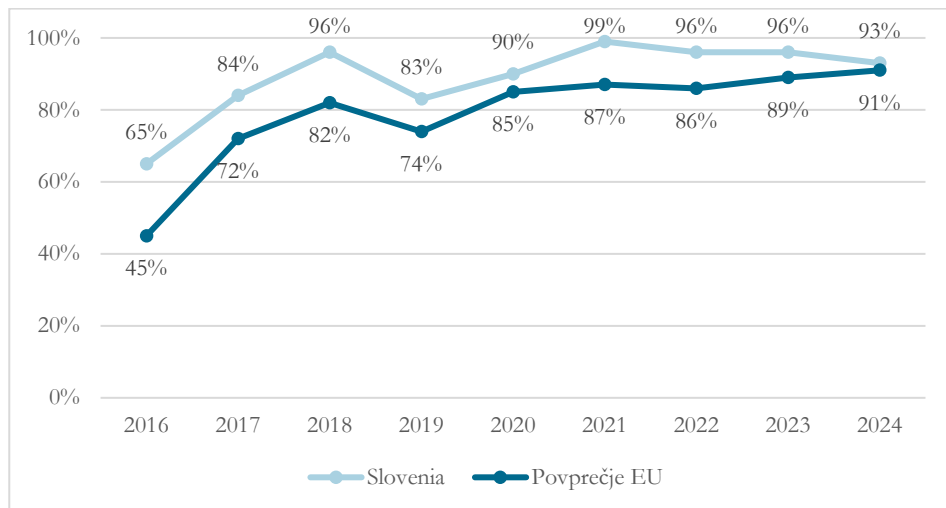
Najvišjo oceno je Slovenija dosegla v dimenziji *Politike* (Slika 3). Po posodobitvi metodologije merjenja indeksa ODM je bila ocena zrelosti vsako leto (z izjemo leta 2019) 90 % ali več. S tem rezultatom je Slovenija v tej dimenziji v vseh letih nad povprečjem EU27/28. Leta 2021 je bila Slovenija ocenjena s kar 99 % zrelosti in tako dosegla 1. mesto ter naziv najbolj zrele države v tej dimenziji. V poročilu za leto 2022 je Slovenija izpostavljena kot ena izmed osmih najbolj zrelih držav v dimenziji

Politike. Dve leti kasneje so jo številne države prehitale, tako da je pristala na 16. mestu in se zelo približala povprečju EU.

Slika 2: Uvrstitev Slovenije na lestvici indeksa ODM v obdobju 2015–2024

Vir: data.europa.eu (2024)

Slika 3: Indeks ODM, dimenzija Politike OPJS: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2016–2024

Vir: data.europa.eu (2024)

Dimenzija *Politike* obsega tri kazalnike: *Okvir nacionalne politike*, *Nacionalna koordinacija* in *Standardi licenciranja*, ki so podrobneje prikazani v nadaljevanju.

Slovenija je že trikrat, in sicer leta 2018, 2020 in 2021, dosegla 100 % zrelost v oceni kazalnika *Okvir nacionalne politike* (Tabela 4). Visoka ocena temelji na obstoju obsežnega normativnega okvira za OPJS, ki zajema relevantno zakonodajo in ključne strategije za uspešno izvajanje OPJS.

Podobno uspešna, z doseženo maksimalno stopnjo zrelosti leta 2022 in 2024, je bila Slovenija tudi pri vzpostavitvi ustrezne upravljske strukture za OPJS (kazalnik *Nacionalna koordinacija*). V nasprotju z večino držav, ki so izbrale hibridni model upravljanja, je Slovenija izbrala sistem upravljanja »od zgoraj navzdol« (ang. top-down), kar se je izkazalo za zelo ustrezno rešitev za manjšo državo z relativno majhnim številom prebivalcev (Carsaniga et al., 2022).

Tabela 4: Indeks ODM, dimenzija Politike s kazalniki: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2018–2024

Leto	Okvir nacionalne politike		Nacionalna koordinacija		Standardi licenciranja	
	SI	EU	SI	EU	SI	EU
2018	100 %	81 %	93 %	80 %	97 %	88 %
2019	86 %	73 %	79 %	79 %	83 %	69 %
2020	100 %	88 %	82 %	87 %	88 %	81 %
2021	100 %	87 %	98 %	89 %	100 %	85 %
2022	95 %	87 %	100 %	87 %	94 %	82 %
2023	88 %	88 %	92 %	92 %	88 %	88 %
2024	94 %	90 %	100 %	92 %	82 %	92 %

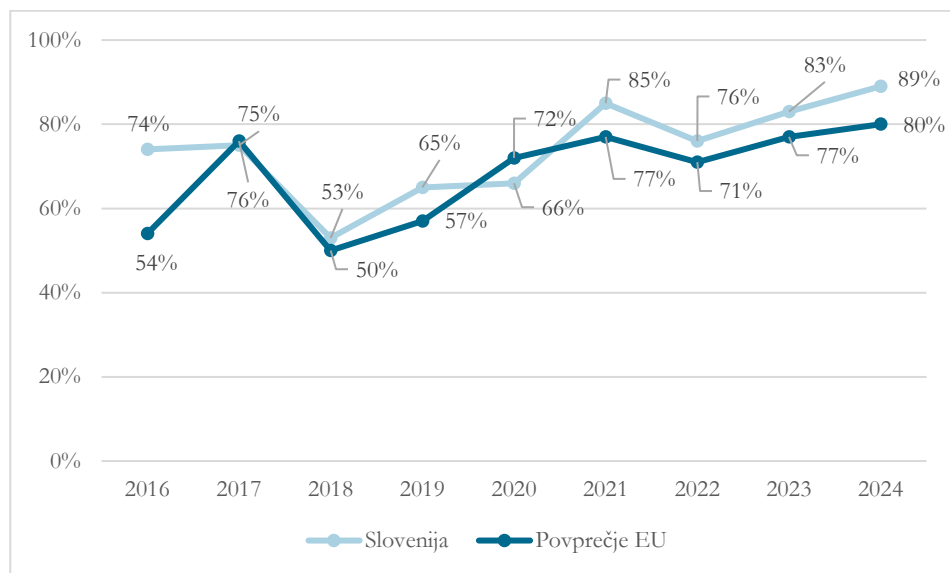
Vir: data.europa.eu (2024)

Tudi pri kazalniku *Standardi licenciranja*, ki zajema akcijske načrte in ukrepe za podporo različnim javnim akterjem na lokalni in državni ravni pri odpiranju podatkov, je Slovenija že leta 2021 dosegla 100 % zrelost in kaže večjo zrelost kot povprečje EU27/28. Slovenija je bila tudi posebej izpostavljena kot država, ki aktivno ozavešča javnost in relevantne akterje o pomembnosti OPJS, pri čemer organizira več kot devet letnih dogodkov s tem namenom (Carsaniga in dr., 2022).

Slovenija je pri merjenju kazalnika *Okvir nacionalne politike* že šestkrat dosegla 100 % zrelost. Pri nadaljnjem razvoju področja OPJS je vseeno potrebno nekaj novega zagona, saj rezultati za zadnji dve leti (2023 in 2024) kažejo izrazito približevanje

povprečju EU, v primeru kazalnika *Standardi licenciranja* pa celo znaten padec pod to povprečje (10 % pod povprečjem EU v letu 2024) (Tabela 4).

Najnižjo stopnjo zrelosti, čeprav še vedno višjo kot povprečje EU27/28, je Slovenija dosegla v okviru dimenzije *Vpliv*, ki meri vpliv OPJS na različnih področjih (Slika 4). Izjemo predstavljata leto 2020 s šestimi odstotnimi točkami in leto 2016 z eno odstotno točko razlike v prid Slovenije. Glavni razlog za znatno nižjo oceno leta 2018 in 2022 tako za Slovenijo kot za povprečno vrednost EU-27 je treba pripisati spremenjeni metodologiji merjenja te dimenzije, ne pa splošnemu nazadovanju vseh držav.

Slika 4: Indeks ODM, dimenzija Vpliv: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2016–2024

Vir: data.europa.eu (2024), lasten preračun za leti 2016 in 2017

Kazalniki dimenzije *Vpliv* nudijo bolj poglobljen pregled napredka kot kumulativna ocena te dimenzije (Tabela 5). Do leta 2022 je prvi indikator *Strateška ozaveščenost* meril, v kolikšni meri države razumejo pomembnost ponovne uporabe OPJS in njihov vpliv v praksi. V zadnjih dveh letih je ta indikator poskušal preseči subjektivne ocene anketirancev in se je osredotočil na nacionalno metodologijo, ki naj bi merila dejanski vpliv OPJS. Podatki za Slovenijo kažejo, da se je zavedanje o pomembnosti

ponovne uporabe OPJS močno povečalo v obdobju 2019–2021, ko je preseglo povprečno zrelost na območju EU27/28. Na podlagi aktualnih ocen za zadnja tri leta meritev lahko ugotovimo, da je Slovenija padla pod povprečje, kar nakazuje, da obstaja prostor za izboljšave mehanizmov in metodologije spremljanja vpliva ponovne uporabe.

Znotraj *Vpliva* sta v slovenskem kontekstu kot področji, kjer naj bi OPJS imel največji vpliv, izpostavljena kazalnika *Politični vpliv* (ki se nanaša na delovanje javnih institucij) ter *Okoljski vpliv*. Pri prvem kazalniku, *Politični vpliv*, je Slovenija v zadnjih treh merjenjih dosegla 100 % zrelost in močno presegla povprečje EU na tem področju. Pri okoljskem vplivu je trikrat dosegla 100 % zrelost, od leta 2018 dalje pa je pri tem kazalniku le enkrat pristala pod povprečjem EU (leta 2020).

Tabela 5: Indeks ODM, dimenzija Vpliv s kazalniki: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2018–2024 (zrelost v %)

Leto	Strateška ozaveščen.		Politični vpliv		Družbeni vpliv		Okoljski vpliv		Gospodar. vpliv		Merjenje ponov. up.	
	SI	EU	SI	EU	SI	EU	SI	EU	SI	EU	SI	EU
2018	58	62	77	55	73	43	63	48		31		
2019	68	65	85	67	75	46	87	69		28		
2020	86	79	85	75	58	67	67	72	27	64		
2021	93	82	83	80	63	75	100	78	63	61		
2022	68	78	100	73	75	67	100	64	25	58	91	75
2023	82	83	100	78	56	72	75	72	75	64	100	81
2024	86	88	100	78	100	72	100	80	44	69	100	88

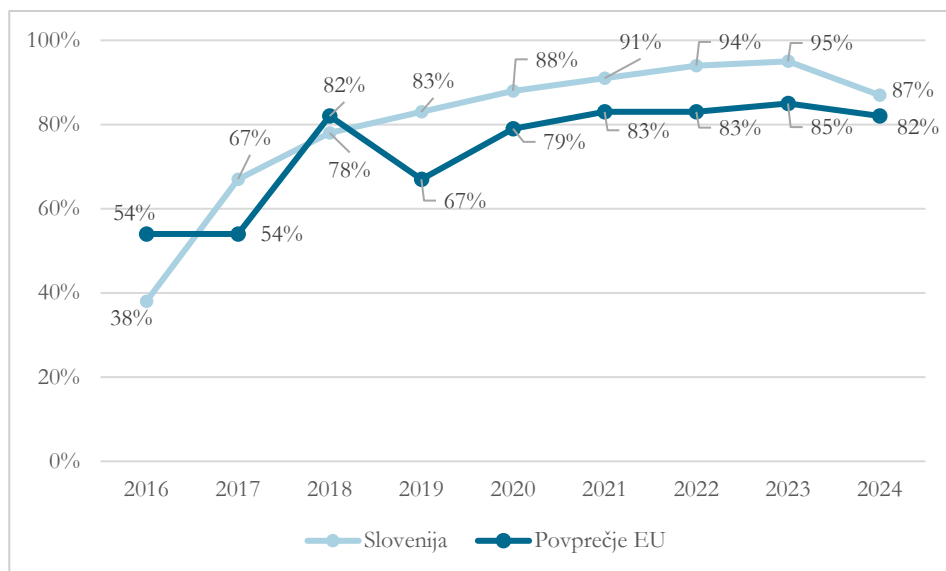
Vir: data.europa.eu (2024)

Znotraj kazalnika *Politični vpliv* je posebej izpostavljen pozitiven vpliv OPJS na transparentno delovanje javnih institucij (Carsaniga in dr., 2022). Najnižji vpliv OPJS, in sicer znatno pod povprečjem EU, je ugotovljen znotraj kazalnikov *Gospodarski vpliv* in *Družbeni vpliv*. Kot je bilo že omenjeno, se je do leta 2018 ocenjevanje izvajalo na podlagi spremenjene metodologije. Poleg tega poročilo za leto 2017, ko je Slovenija v tem kazalniku dosegla 100 % oceno, opozarja, da je merjenje družbenega vpliva OPJS večji izziv kot merjenje gospodarskega oziroma političnega vpliva. Visoka ocena na tem področju temelji na aktivnostih glede vključevanja marginaliziranih skupnosti, kot je npr. aplikacija, ki zazna lokacije, kjer lahko ljudje v invalidskem vozičku brez težav vstopijo v volilno mesto (Carrara et al., 2017). Slovenija je, sodeč po zadnjih meritvah v letu 2024, ta izziv uspešno

naslovila in tudi pri kazalniku *Družbeni vpliv* dosegla 100 % zrelost. Trenutno je torej največ prostora za izboljšave mogoče opaziti pri kazalniku *Gospodarski vpliv*, kjer zrelost Slovenije ni bila pod povprečjem EU le pri meritvah leta 2024, pač pa se je na tem nezavidljivem mestu znašla kar trikrat v zadnjih šestih letih.

Kot že omenjeno pri predstavitvi metodologije meritev indeksa ODM, se je v letu 2022 metodologija spremenila. Dimenziji *Vpliv* se je dodal kazalnik *Merjenje ponovne uporabe*, s čimer se je merjenje ponovne uporabe ločilo od meritev dejanskega učinka. Od začetka meritev novega kazalnika je Slovenija kar dvakrat dosegla 100 % zrelost, že prvo leto pa je bila z 91 % zrelostjo znatno nad povprečjem EU.

Slovenija je znatno napredovala tudi pri tretji dimenziji *Portal*, ki ocenjuje nacionalne portale OPJS. Slovenija je bila le v letih 2016 in 2018 pod povprečjem zrelosti EU27/28, vse od takrat pa je nad povprečjem, pri čemer je leta 2022 dosegla 94 %, leta 2023 pa 95 % zrelost, kar je predstavljalo 11 oz. 10 odstotnih točk več kot poprečje EU (Slika 5). V zadnjem poročevalskem obdobju (2024) je vrednost opazno padla in se približala povprečju EU.

Slika 5: Indeks ODM, dimenzija Portal: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2016–2024

Vir: data.europa.eu (2024)

Ocena tretje dimenzije *Portal* temelji na štirih kazalnikih: *Značilnosti portala*, *Uporaba portala*, *Zagotavljanje podatkov* in *Trajnost portala* (Tabela 6). Slovenija je v kazalniku *Uporaba portala* že leta 2019 dosegla maksimalno zrelost (100 %) in to raven uspešno ohranila tudi v vseh naslednjih letih. Če je še v letih 2022 in 2023 Slovenija pri vseh štirih kazalnikih dimenzije *Portal* dosegla oceno zrelosti od 90 % do 100 %, pa tega tempa ni ohranila v zadnjem merjenem obdobju (2024), ko se je s kazalnikom *Značilnosti portala* ocena znižala na 78 % in s tem močno približala povprečju EU (75 %). Pri kazalniku *Zagotavljanje podatkov* pa je z oceno 73 % padla pod povprečje EU (80 %). Obenem pa je ravno v zadnjem objavljenem obdobju meritev Slovenija prvič dosegla 100 % zrelost pri kazalniku *Trajnost portala*. V poročilu za leto 2022 še ugotavljajo, da je posebnost in dobra praksa Slovenije, da kot edina država poleg Poljske poroča o uporabi portala OPJS (OPSI) (Carsaniga in dr., 2022).

Portal OPSI je torej konkurenčen in tehnično razvit, a če bo Slovenija v tej dimenziji želela ohraniti visoko stopnjo zrelosti, bodo potrebna vlaganja v napredne funkcionalnosti portala, dostopnost in vključevanje različnih virov podatkov.

Tabela 6: Indeks ODM, dimenzija Portal s kazalniki: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2018–2024¹

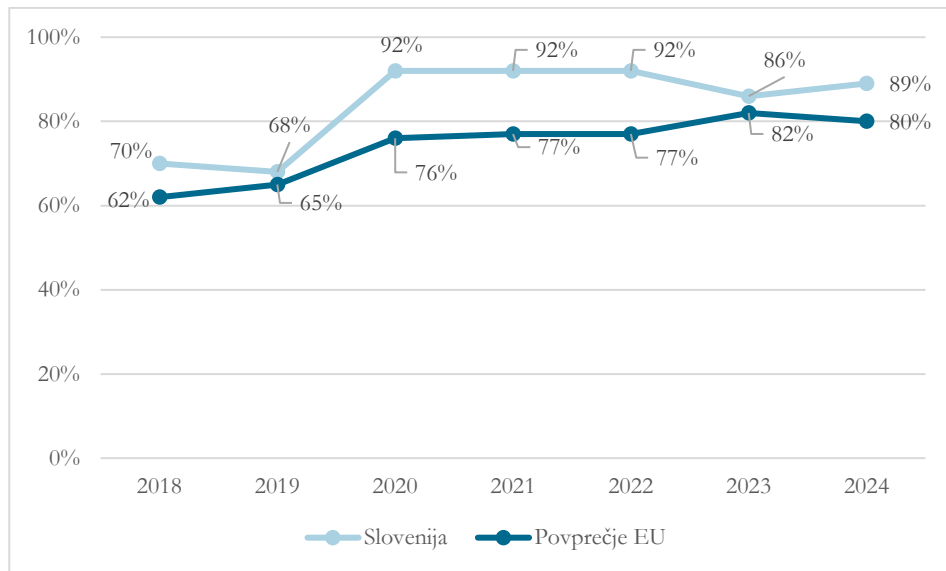
Leto	Značilnosti portala		Uporaba portala		Zagotavljanje podatkov		Trajnost portala	
	SI	EU	SI	EU	SI	EU	SI	EU
2018	68 %	64 %	96 %	76 %	84 %	64 %	71 %	49 %
2019	79 %	69 %	100 %	80 %	75 %	61 %	77 %	59 %
2020	81 %	79 %	100 %	86 %	75 %	66 %	97 %	81 %
2021	92 %	82 %	100 %	88 %	70 %	73 %	93 %	86 %
2022	94 %	83 %	100 %	88 %	90 %	75 %	93 %	85 %
2023	96 %	82 %	100 %	92 %	90 %	81 %	93 %	88 %
2024	78 %	75 %	100 %	90 %	73 %	80 %	100 %	85 %

Vir: data.europa.eu (2024)

Zadnja dimenzija *Kakovost* se osredotoča na sprejete ukrepe in mehanizme nadzora kakovosti podatkov in metapodatkov. Slovenija je relativno hitro napredovala na tem področju. V obdobju 2020–2022 je dosegala 92 % zrelosti v kazalniku *Kakovost* in s tem rezultatom precej presegla povprečno zrelost območja EU27/28 (Slika 6). V zadnjih dveh letih se tudi pri tem kazalniku zazna manjše nazadovanje; povprečje

¹ Kazalniki za dimenzijo Portal so se v letih 2016 in 2017 razlikovali od obdobja 2018–2022, zato niso prikazani..

EU se je dvignilo, medtem ko je ocena Slovenije padla in se začela bolj približevati povprečju EU.

Slika 6: Indeks ODM, dimenzija Kakovost: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2018–2024

Vir: data.europa.eu (2024)

Ocena dimenzije *Kakovost* temelji na štirih kazalnikih: *Nadzor in ukrepi*, *Ažurnost podatkov in metapodatkov*², *Skladnost s standardom DCAT-AP* in *Kakovost objave podatkov* (Tabela 7). Slovenija je vzpostavila ustrezne mehanizme nadzora kakovosti podatkov in metapodatkov, kar je privedlo do doseganja maksimalne stopnje zrelosti leta 2019, ki jo vzdržuje že šesto leto zapored. Kot pozitiven ukrep v tem kontekstu je izpostavljeno, da so slovenske javne institucije zavezane objavljati podatke pod (katero koli) licenco Creative Commons. Največji napredek skozi leta je bil dosežen pri kazalniku *Ažurnost podatkov in metapodatkov*, ki se osredotoča na pristop, ki ga država uporablja za avtomatično zagotavljanje relevantnih metapodatkov. Izjema je leto 2023, ko je zrelost tega kazalnika padla za 13 odstotnih točk glede na prejšnji dve leti, a je že pri naslednjih meritvi rezultat z 99 % zrelosti znatno izboljšán. Kot dobra praksa v tem kontekstu je izpostavljeno dejstvo, da so vsa ministrstva in javni

² Kazalnik se je leta 2022 preimenoval v Aktualnost in celovitost.

organi v Sloveniji dolžni objavljati in vzdrževati odprte podatke, pri čemer morajo upoštevati načela OPJS (Carsaniga in dr., 2022). V ta namen so imenovani sektorski uredniki, ki so odgovorni za potrditev in ažuriranje zbirk podatkov. Poleg tega se je Slovenija izkazala za bolj uspešno od povprečja EU na področju nadzora skladnosti s standardom DCAT-AP in uporabe konkretnega modela za ocenjevanje OPJS, pri čemer je poudarjeno, da Slovenija uporablja petzvezdični model Open Data.

Tabela 7: Indeks ODM, dimenzija Kakovost s kazalniki: Slovenija v primerjavi s povprečjem EU v obdobju 2018–2024

Leto	Nadzor in ukrepi		Ažurnost podatkov in metapodatkov ³		Skladnost s standardom DCAT-AP		Kakovost objave podatkov	
	SI	EU	SI	EU	SI	EU	SI	EU
2018	/	/	50 %	54 %	90 %	71 %	/	/
2019	100 %	76 %	63 %	65 %	71 %	67 %	41 %	53 %
2020	100 %	85 %	86 %	65 %	93 %	77 %	88 %	78 %
2021	100 %	89 %	96 %	77 %	93 %	76 %	79 %	67 %
2022	100 %	85 %	96 %	69 %	93 %	82 %	81 %	70 %
2023	100 %	92 %	83 %	66 %	71 %	86 %	81 %	74 %
2024	100 %	86 %	99 %	75 %	82 %	83 %	79 %	73 %

Vir: data.europa.eu (2024)

Povzetek rezultatov meritev za Slovenijo

Slovenija je po meritvah indeksa ODM iz šibkega začetnega položaja v letu 2015 (22. mesto, 33 % zrelost) napredovala v zelo zrelo državo na področju OPJS. Pri tem od leta 2017 dalje s skupno zrelostjo OPJS vztrajno presega povprečje EU in v večini zadnjih let dosega 90 % ali več skupne zrelosti. Kljub temu pa ni več v vrhu (v letih 2023–2024 na 14. mestu, pred tem dve leti na 9. mestu), a ne zato, ker bi se njena zrelost na področju OPJS tako poslabšala, ampak zato, ker so druge države v to področje vlagale bolj in Slovenijo prehitele.

Najvišje ocene zrelosti Slovenija dosega v dimenziji Politike OPJS. Kar šestkrat je dosegla 100 % zrelost: trikrat pri kazalniku Okvir nacionalne politike, dvakrat pri kazalniku Nacionalna koordinacija in enkrat pri kazalniku Licenčni standardi. V zadnjih dveh letih je tudi v tej dimenziji mogoče opaziti približevanju povprečju EU, kar kaže na stagnacijo in izgubo vodilne vloge Slovenije.

Najslabši rezultat je Slovenija dosegla v dimenziji Vpliv. Kljub temu je še vedno pogosto nad povprečjem EU. Pri političnem in okoljskem vplivu je Slovenija v zadnjih letih dosegla 100 % zrelost, medtem ko je bila z družbenimi in gospodarskimi vplivi pogosto pod povprečjem (gospodarski vpliv je v letu 2024 znašal le 44 %, kar je izrazito pod povprečjem.). Rezultati kažejo tudi na uspešno obvladovanje Merjenja ponovne uporabe (kazalnik uveden leta 2022 – v letih 2023 in 2024 je dosegla 100 %).

Rezultati dimenzije Portal kažejo, da ima Slovenija zrel in vzdržljiv portal OPSI, z visoko uporabo (100 % v kazalniku Uporaba portala zadnjih šest let). Obenem pa se je z meritvami leta 2024 Slovenija (87 %) s portalom OPSI začela bolj približevati povprečju EU (82 %). Funkcionalnosti portala so v 2024 padle na 78 %, kar je blizu povprečja EU. Prav tako ni več tako izrazit napredek pri kazalniku Zagotavljanje podatkov.

V dimenziji kakovost Slovenija že od leta 2019 ohranja 100 % zrelost pri kazalniku Nadzor in ukrepi. Najvišji padec je v tej dimenziji mogoče zaznati pri kazalniku Skladnost s standardom DCAT-AP, kjer je Slovenija v zadnjih dveh letih padla pod povprečje EU (pred tem je bila po vseh meritvah nad povprečjem).

2.2 Indeks OURdata

Indeks OURdata (Open-Useful-Reusable data index) predstavlja rezultat raziskav, ki jih vodi OECD Open Government Data, in je namenjen oceni učinka OPJS. Pregled praks po državah naj bi pomagal vzpostaviti bazo znanja o politikah in strategijah na področju OPJS. Indeks meri delo vlad oz. javnih sektorjev glede zagotavljanja pogojev, ki omogočajo in spodbujajo ponovno uporabo odprtih podatkov, ne meri pa družbenega in/ali gospodarskega vpliva OPJS (LaFortune in Ubaldi, 2018; OECD, 2023b).

Metodološki okvir

Podatki za indeks OURdata so se zbirali z raziskavo OECD Open Government Data Survey. Anketiranci so bili večinoma višji uradniki vladnih oddelkov/organizacijskih enot, zadolženih za politike digitalne ali odprte vlade. Odgovori tako predstavljajo lastno oceno (tj. samooceno) držav o trenutnih praksah

in postopkih glede razpoložljivosti podatkov. Zbrani podatki se nanašajo samo na centralne/zvezne vlade in ne vključujejo praks na lokalni ravni. Indeks OURdata je sestavljen indeks, ki temelji na načelih in metodologiji Mednarodne listine o odprtih podatkih (International Open Data Charter).

Vprašalnik za poročilo v letu 2017 je sestavljalo 80 vprašanj s podvprašanji, ki skupaj predstavljajo 170 podatkovnih točk. Vprašalnik je v celoti na voljo v delovnem poročilu (LaFortune in Ubaldi, 2018, Annex C). Odgovori na vprašanja so bili analizirani in kodirani z največjo vrednostjo 1 na naslednji način (LaFortune in Ubaldi, 2018):

- Vprašanja o formalnih zahtevah: vrednost 1 je bila dodeljena za obstoj zahtev, ki veljajo za celotno vlado, 0,5 za obstoj zahtev, ki so jih sprejela le nekatera ministrstva/agencije, 0 za odsotnost formalne zahteve.
- Vprašanja o pogostosti: vrednost 1 je bila dodeljena za pogosto, 0,75 za večino/včasih, 0,25 za nekaj/redko in 0 za nikoli. Večina vprašanj o pogostosti se je nanašala »včasih« na »50–99 %« časa in nekatera/redko na »1–49 %« časa. Številčne vrednosti ustrezajo povprečnim deležem za obe kategoriji odgovorov.
- Vprašanja Da/Ne: za večino vprašanj je bila dodeljena 1 za »Da« in 0 za »Ne«.

V letu 2022 je bila metodologija merjenja OURdata indeksa revidirana, vendar se je osnovna struktura dimenzij in kazalnikov v veliki meri ohranila. Največ sprememb je bilo v anketnih vprašanjih, uporabljenih za merjenje posameznih kazalnikov indeksa. Zato ni mogoče smiselno primerjati rezultatov in neposredne primerjave med leti niso mogoče. Prav tako se je z novim načinom meritev začelo razvrščati države v štiri skupine (glede na skupno/kompozitno oceno indeksa):

- Zelo visoka uspešnost (ang. very high performance): države, ki sodijo med 25 % najboljših;
- Visoka uspešnost (ang. high performance): države, ki se uvrščajo med 50 in 75 % najboljših;
- Srednja uspešnost (ang. middle performance): države med 25 in 50 %;
- Nizka uspešnost (ang. low performance): države med 25 % najslabših.

Merjeni kazalniki

Indeks OURdata sestavljajo tri dimenzije: *Razpoložljivost podatkov* (ang. data availability), *Dostopnost podatkov* (ang. data accessibility) in *Vladna podpora ponovni uporabi podatkov* (ang. data re-use). Za oceno prvih dveh dimenzij so se posredovani podatki preverili na osrednjem državnem portalu odprtih podatkov, medtem ko je bila tretja dimenzija ocenjena le z odgovori, ki so jih poslali vladni uradniki (LaFortune in Ubaldi, 2018).

Razpoložljivost podatkov (Tabela 8) meri obseg, v katerem so vlade sprejele formalne zahteve za spodbujanje odprtih podatkov na zvezni/centralni ravni, pri čemer zajema 1. načelo »privzeto odprto« (ang. open by default) in 2. načelo »pravočasno celovito« (ang. timely and comprehensive) iz Mednarodne listine o odprtih podatkih. Osredotoča se na izboljšanje institucionalnega okvira za OPJS z namenom objave in dostopnosti kakovostnih podatkovnih zbirk. Trije kazalniki, vključeni v dimenzijo, merijo: vsebino pravilnika o privzetem odprtju, sodelovanje deležnikov za prepoznavanje in objavo kakovostnih podatkov ter izvajanje.

Tabela 8: Indeks OURdata: kazalnik Razpoložljivost podatkov

Dimenzija	Kazalnik
Razpoložljivost podatkov (ang. Data availability)	Privzeto odpiranje podatkov (ang. Content of the open by default policy) – Obstoje politike privzete odprtosti – Jasna opredelitev upravičenih izjem od pravila »privzeto odprto« – Skladnost z zakonodajo o varstvu zasebnosti – Spodbujevalni mehanizmi za javne uslužbenke
	Vključenost deležnikov pri objavi podatkov (ang. Stakeholder engagement for data release) – Obstoje formalnih zahtev za posvetovanje z deležniki pri objavi podatkov – Pogostost posvetovanj z deležniki glede načrtov odprtih podatkov – Zahteve za vzdrževanje seznamov podatkovnih zbirk pri posameznih ministrstvih/agencijah za podpora učinkovitim posvetovanjem
	Implementacija (ang. Implementation) – Skupno število podatkovnih nizov, objavljenih na osrednjem/zveznem portalu odprtih podatkov (samo tabelarični podatki) – Razpoložljivost podatkovnih nizov visoke vrednosti (kot jih določa Listina G8 o odprtih podatkih)

Vir: LaFortune in Ubaldi (2018)

Dostopnost podatkov (Tabela 9) meri obseg, v katerem so vladni podatki na voljo kot odprti podatki in kot metapodatki ter njihov potencial ponovne uporabe. Dimenzija zajema predvsem 3. načelo »dostopno in uporabno« in 4. načelo »primerljivo in interoperabilno« iz Mednarodne listine o odprtih podatkih. Trije kazalniki, vključeni v dimenzijo, merijo: vsebine politike prostega in odprtega dostopa do podatkov, sodelovanje deležnikov za kakovost in celovitost podatkov ter izvajanje (OECD, 2023b).

Tabela 9: Indeks OURdata: kazalnik Dostopnost podatkov

Dimenzija	Kazalnik
Dostopnost podatkov (ang. Data accessibility)	Vsebina politike (ne)omejenega dostopa do podatkov (ang. Content of the unrestricted access to data policy) Obstoj zahtev glede odprte licence, formatov in metapodatkov Obstoj zahtev za zagotavljanje brezplačnega dostopa do podatkov Obstoj zahtev za pravočasen dostop do razčlenjenih podatkov
	Vključenost deležnikov za zagotavljanje kakovosti in celovitosti podatkov (ang. Stakeholder engagement for data quality and completeness) Mehanizmi za povratne informacije na osrednjem/zveznem portalu odprtih podatkov Osrednji/zvezni podatkovni portal, usmerjen k uporabnikom
	Implementacija (ang. Implementation) Uvedba enotne vstopne točke za dostop do odprtih podatkov Podatki so dostopni brezplačno in v odprtih formatih na osrednjem/zveznem portalu odprtih podatkov Sistematično zagotavljanje spremnih informacij ob podatkovnih nizih (licenčni pogoji, metapodatki)

Vir: LaFortune in Ubaldi (2018)

Vladna podpora ponovni uporabi podatkov (Tabela 10) meri proaktivnost vlade pri spodbujanju ponovne uporabe vladnih podatkov znotraj in zunaj vlade. Poudarek je na 5. načelu »izboljšana upravljanje in vključenost državljanov« (ang. improved governance and citizen engagement) in 6. načelu »vključujoč razvoj in inovacije« (ang. inclusive development and innovation) iz Mednarodne listine o odprtih podatkih. Vključeni so trije kazalniki: pobude za spodbujanje podatkov in partnerstev, programi podatkovne pismenosti v vladi ter spremljanje vpliva.

Vsi kazalniki v posamezni dimenziji imajo enako težo, njihova vrednost pa je med 0 in 0,33. Vrednost posamezne dimenzije je seštevek vseh treh kazalnikov in se torej giblje med 0 in 1. Pri seštevanju v končno oceno indeksa OURdata se ocena vsake od treh dimenzij transformira v razpon med 0 in 0,33 in v končni skupni seštevek

indeksa prispeva neutežen delež. Končna vrednost indeksa OURdata je torej med 0 in 1.

Postopek izvedbe raziskave (povzeto po LaFortune in Ubaldi, 2018):

1. korak Sestanek skupine OECD Open Data Expert Group in določitev časovnice postopka zbiranja.
2. korak Pregled anketnega vprašalnika, usklajevanje terminologije in postavitve vprašalnika online.
3. korak Pilotna izvedba na izbranih državah in revizija vprašalnika.
4. korak Izvedba anketiranja držav, nudenje pomoči državam pri razumevanju vprašalnika.
5. korak Preverjanje in usklajevanje zbranih podatkov, koordinacija z državami.
6. korak Izračun indeksa.

Tabela 10: Indeks OURdata: kazalniki Vladna podpora ponovni uporabi podatkov

Dimenzija	Kazalnik
Vladna podpora ponovni uporabi podatkov (ang. Government support for data re-use)	Pobude in partnerstva za promocijo podatkov (ang. Data promotion initiatives and partnerships) – Obstoje programov ozaveščanja o podatkih za podjetja in civilno družbo – Pogostost posebnih dogodkov za spodbujanje ponovne uporabe podatkov med podjetji in civilno družbo – Obstoje formalnih partnerstev s podjetji in civilno družbo za podporo ponovni uporabi podatkov
	Vladni programi podatkovnega opismenjevanja (ang. Data literacy programmes in government) – Pogostost izobraževalnih dogodkov za javne uslužbence za podporo ponovni uporabi podatkov – Pogostost informativnih srečanj in fokusnih skupin za javne uslužbence za podporo ponovni uporabi podatkov
	Spremljanje vpliva (ang. Monitoring impact) – Izvedene ali financirane raziskave o družbeno-ekonomskem vplivu odprtih podatkov – Spremljanje in promocija spletnih pobud, ki ponovno uporabljajo odprte vladne podatke

Vir: LaFortune in Ubaldi (2018)

Vključene države

V raziskavo so bile vključene države članice OECD³ in različno število držav pristopnic oz. partnerskih držav (Lafortune in Ubaldi, 2018; OECD, 2020; OECD 2023):

- v 2016 Kolumbija, Peru, Litva,
- v 2018 Kolumbija in Argentina,
- v 2022 Brazilija, Peru, Urugvaj, Romunija.

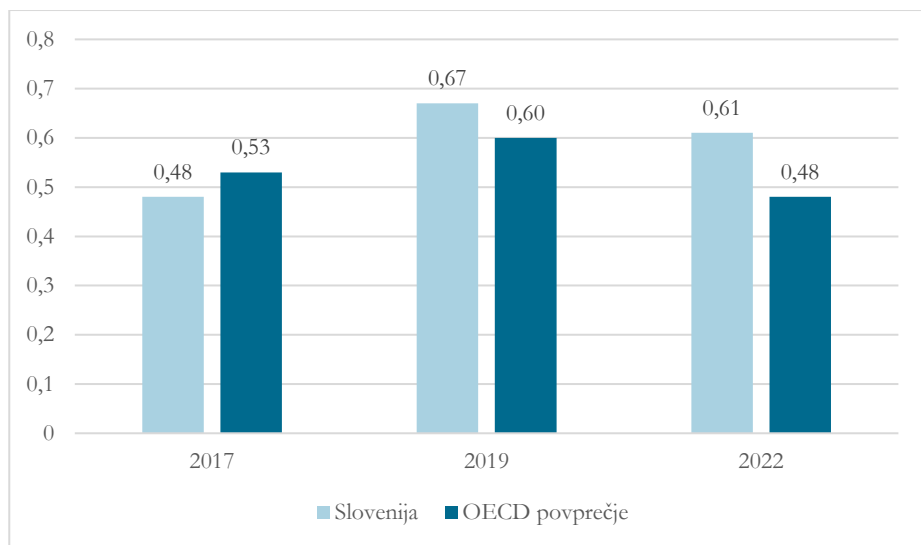
Čas izvedbe meritev in razpoložljivi podatki

V letu 2014 je bila izvedena pilotna raziskava. V poročilu so za to leto objavljeni le končni izračuni indeksov OURdata. Podrobnejša poročila so na voljo za leto 2017, 2019 in 2022.

Rezultati meritev za Slovenijo

Po meritvah indeksa OURdata, ki jih izvaja OECD, je Slovenija v relativno kratkem času, med letoma 2017 in 2019, zabeležila večji napredek glede OPJS in izboljšala svojo oceno s 0,48 na 0,67. Če je bila leta 2017 še pod povprečjem OECD, ji je leta 2019 uspelo ne samo preseči povprečje, temveč se uvrstiti med deset najboljših držav. Na globalni ravni so bile tega leta bolje uvrščene le Koreja, Japonska, Kanada, Avstralija in Mehika, medtem ko so bile v evropskem okolju bolje uvrščene še štiri države: Francija, Irska, Španija in Grčija. Na podlagi tega je bila Slovenija v poročilu Open, Useful and Re-usable data (OURdata) Index: 2019 (OECD, 2020a) posebej izpostavljena kot ena izmed šestih držav, ki so dosegle izjemen napredek pri implementaciji OPJS. Leta 2023 se je metodologija spremenila, Slovenija pa je dosegla rahlo slabši rezultat kot leta 2019. Vendar pa je padlo tudi povprečje merjenega indeksa, tako da je Slovenija kljub padcu vrednosti ostala nad OECD povprečjem in je razliko še povečala glede na predhodne meritve (Slika 7).

³ Podatki niso popolni za vse države.

Slika 7: Indeks OURdata: Slovenija v primerjavi s povprečjem OECD v letih 2017, 2019 in 2022

Vir: Lafortune in Ubaldi (2018); OECD (2020); OECD (2023)

Ocena indeksa OURdata temelji na treh dimenzijah⁴ in, kot je bilo že omenjeno, zaradi spremembe metodologije ni mogoča neposredna primerjava rezultatov teh treh dimenzij med letom 2022 in predhodnimi meritvami. Že raziskava iz leta 2019 pa je pokazala znaten napredek Slovenije glede na meritve v letu 2017 (ko je bil uporabljen enak metodološki pristop). Leta 2022 je Slovenija pri vseh treh dimenzijah močno prehitela povprečje OECD (Tabela 11). V poročilu tega leta ugotavljajo, da je Slovenija med najuspešnejšimi državami – državami, ki izkazujejo

⁴ Kljub temu, da je tudi prva meritev iz leta 2015 temeljila na teh treh dimenzijah (OECD, 2015), je bila izvedena na podlagi zelo omejene metodologije, kar onemogoča ustrezne primerjave s podatki iz leta 2017 in 2019. Za Slovenijo je bilo to začetno obdobje politike OPJS, ki zaznamuje obdobje pred ustanovitvijo portala OPSI leta 2016 kot enotne nacionalne točke, namenjene OPJS. Na podlagi ocene iz leta 2015 (OECD, 2015) ugotavljamo, da glede dimenzije 1 v Sloveniji ni bilo razpoložljivih pomembnih podatkov, kot na primer rezultati državnih volitev in zadnji državni popis prebivalstva. Glede dimenzije 2 so bile izpostavljene pomanjkljivosti, kot sta dejstva, da Slovenija sistematično ni zagotavljala metapodatkov in ni omogočala možnosti glasovanja za uporabnike OPJS. V primeru dimenzije 3 pa sta bila ugotovljena nesistematičen pristop k ponovni uporabi OPJS in nestrukturirano občasno sodelovanje z zunanjimi deležniki, predvsem v obliki informativnih srečanj z namenom promocije OPJS med državljani, podjetniki in novinarji ter izobraževanja javnih uslužbencev. Kljub temu, da je šlo za pilotno raziskavo, smo za potrebe pregledne tabele 9 kvalitativne rezultate (odgovori da/ne, pogosto/redko ipd.) pretvorili v kvantitativne in ugotovili, da je bila Slovenija s svojimi OPJS v tistem času uvrščena relativno visoko, tudi glede na kasneje izvedene meritve (2017, 2019 in 2022).

celovit pristop k pobudam odprtih podatkov z uravnoteženimi rezultati v vseh treh stebrih indeksa. Slovenija je tako prepoznana kot dobra na vseh področjih OPJS, ki jih spremlja indeks OURdata, od obstoja strategije za odprte podatke in zakonskih zahtev do objavljanja visokokakovostnih podatkov ter vključevanja deležnikov znotraj in zunaj vlade za spodbujanje ponovne uporabe podatkov. S tem rezultatom se je Slovenija uvrstila v skupino zelo visoko uspešnih držav, kamor se uvrščajo države s celovitim pristopom k pobudam odprtih podatkov. Te države v primerjavi z drugimi tudi bolj vključujejo uporabnike podatkov in deležnike ter bolj sistematično spodbujajo ponovno uporabo podatkov.

Tabela 11: Indeks OURdata: vrednosti kazalnikov, Slovenija v primerjavi s povprečjem OECD v letih 2017, 2019 in 2022

Leto	Razpoložljivost podatkov		Dostopnost podatkov		Vladna podpora ponovni uporabi podatkov	
	Slovenija	OECD	Slovenija	OECD	Slovenija	OECD
2017	0,17	0,18	0,17	0,21	0,14	0,15
2019	0,26	0,2	0,22	0,23	0,19	0,17
2022*	0,67	0,48	0,73	0,59	0,61	0,37

*Spremenjena metodologija.

Vir: (Lafortune in Ubaldi, 2018; OECD, 2020; OECD 2023)

2.3 Indeks ODIN

Raziskava »Inventar odprtih podatkov« (ODIN: Open Data Inventory) ocenjuje pokritost področij in odprtost uradne statistike z namenom odkrivanja vrzeli, spodbujanja politik odprtih podatkov, izboljšanja dostopa ter spodbujanja dialoga med nacionalnimi statističnimi uradi in uporabniki podatkov. Zbiranje in analiziranje podatkov poteka pod okriljem mednarodne neprofitne organizacije Open Data Watch, ki povezuje odprte podatke z uradnimi statistikami (Open Data Watch, 2024a).

Metodološki okvir

Indeks ODIN predstavlja oceno pokritosti in odprtosti podatkov, posredovanih na spletnih straneh, ki jih vzdržujejo nacionalni statistični uradi. V letu 2015 je bil indeks zasnovan na treh osnovnih dimenzijah, razdeljenih na poddimenzije, ki jih je bilo skupaj 20. V letu 2022 je prišlo do manjših sprememb v poddimenzijah. Vsaka

poddimenzija se oceni po desetih kazalnikih, pet namenjenih pokritosti in pet odprtosti. Skupni rezultati se izračunajo po kategorijah in elementih ter za podskupine kategorij in elementov. V Tabeli 12 so prikazane dimenzije, poddimenzije ter kazalniki za vsako od njih, razdeljeni v skupini pokritost in odprtost. Prav tako so označene spremembe, ki so se zgodile v letu 2022.

Tabela 12: ODIN: tri dimenzije, poddimenzije in kazalniki v letih 2015 in 2022

Dimenzija	Poddimenzija (2015)	Poddimenzija (2022)*	Kazalnik
Družbena statistika (ang. Social statistics)	Prebivalstvo in naravno gibanje prebivalstva		Pokritost (ang. Coverage)
	Izobraževalna infrastruktura		
	Izobraževalni dosežki		
	Zdravstvena infrastruktura		
	Zdravstveni izidi		
	Reprodukativno zdravje		– Pokritost kazalnikov (2022: Pokritost kazalnikov in razčlenitve) – Podatki na voljo za zadnjih 5 let – Podatki na voljo za zadnjih 10 let – Prva upravna raven – Druga upravna raven
		Preskrba s hrano in prehranska varnost	
	Statistika spolov		
		Kriminal in pravosodje	Odprtost (ang. Openness)
	Revščina in dohodki		
Ekonomija (ang. Economic)	Nacionalni računi		–Strojna berljivost –Ne-lastniški format –Možnosti prenosa –Razpoložljivost metapodatkov –Brezplačna/neomejena uporaba in ponovna uporaba (2022: odprta licenca podatkov ali pogoji uporabe podatkov) –2022: API-ji, možnosti prilagojenega izvoza podatkov
	Trg dela		
	Indeksi cen		
	Javne finance		
	Denar in bančništvo		
	Mednarodna trgovina		
	Plačilna bilanca		
Okolje (ang. Environment)	Raba zemljišč	Kmetijstvo in raba zemljišč	
	Raba virov		
	Raba energije		
	Onesnaževanje		
	Grajeno okolje		

* Dodane poddimenzije v letu 2022 glede na leto 2015

Vir: Open Data Watch (2015, 2024c)

Metodologija se je glede na spremembe in trende v družbi spreminjala. Tako so bile leta 2022 implementirane naslednje spremembe:

- Vključen je bil spol. Tako vsaka poddimenzija, ki lahko vključuje tudi vidik spola, pa razdelitve po spolu nima v svojih podatkih, ni prejela polnih točk. To je vplivalo na: izobraževalne ustanove, rezultate izobraževanja, prehransko varnost, spol in statistike kriminala in podatke v pravosodju. Kazalniki, ki so imeli razčlenitev po spolu, pa jih prej ni bilo, so npr.: število pedagoškega osebja, rezultati strokovnih izpitov, razširjenost podhranjenosti in razširjenost zmerne ali hude negotovosti, povezane s hrano. Poleg tega je bila kazalniku delež žensk, ki so žrtve fizičnega, spolnega ali psihičnega nasilja, dodana razčlenitev po vrsti nasilja.
- Spremembe točkovanja glede odprtosti znotraj posameznih poddimenzij.
- Nove zahteve glede pogostosti objavljanja podatkov. Nekatere podatke je treba objavljati pogostejše kot v predhodnih obdobjih, npr. proračun, indeksi cen in mednarodna trgovina.
- Energijski kazalniki imajo strožje zahteve. Energijski kazalniki vključujejo dobavo in porabo energije. Države niso prejele točk, če so podatki vključevali samo en energijski vir, npr. samo elektriko.
- Spremembe v merilih obrestnih mer. Zaradi večje skladnosti z drugimi razčlenitvami v ODIN sta za polni kredit potrebni samo dve obrestni meri, v prejšnjih pa so bile potrebne tri.

Metodologija, skupaj s točkovanji, je podrobno obrazložena v Methodology Guide 2022 (Open Data Watch, 2024c).

Vključene države

V zadnje meritve, izvedene leta 2024, je bilo vključenih 197 držav.

V ostalih letih je število vključenih držav in vključenost Slovenije sledeča (Open Data Watch, 2024b):

- 2015: 125 držav, Slovenija NE,
- 2016: 173 držav, Slovenija DA,

- 2017: 180 držav, Slovenija DA,
- 2018: 178 držav, Slovenija DA,
- 2019: 187 držav, Slovenija DA.

Čas izvedbe meritev in razpoložljivi podatki

Podatki za indeks ODIN so na voljo za leta 2015–2018, 2020, 2022 in 2024 (Open Data Watch, 2024a).

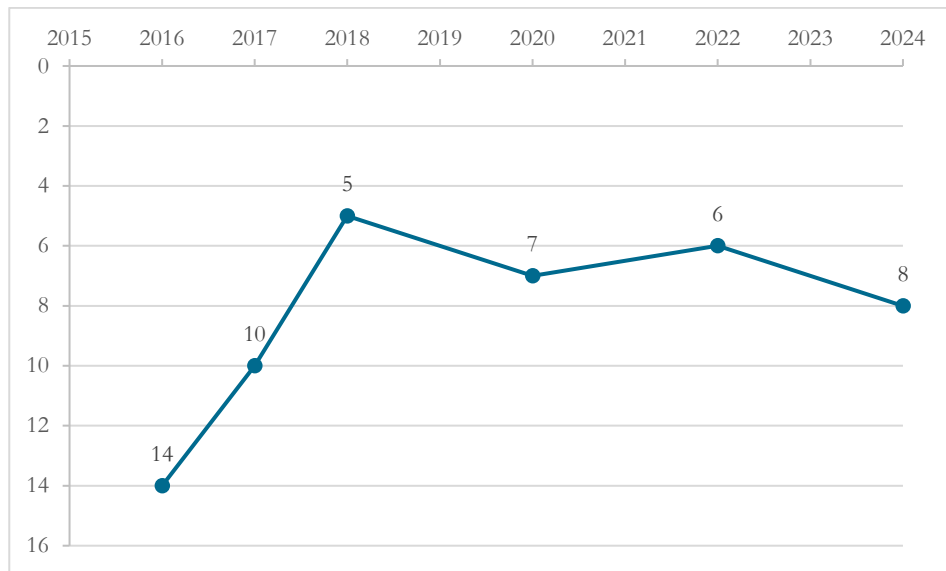
Rezultati so prikazani na interaktivni infografiki na vstopni spletni strani (Open Data Watch, 2024a) ter v obliki podatkov za ponovno uporabo. Podatki so dostopni za vsa leta izvedenih raziskav in sicer v zapisih XLSX, CSV in JSON. Spletna stran omogoča filtriranje zelenih podatkov po državi, letu ali regiji. Možnosti vključujejo tudi izvoz opomb, metapodatkov in orientacijo izpisa strani. Izvoz oz. prikaz nudi različno vrsto ocen: (1) neobdelani rezultati imajo vrednosti med 0 in 1 (kot je zabeleženo v prvotni oceni), (2) delni rezultati so preproste vsote teh neobdelanih rezultatov, standardne ocene pa so na lestvici od 0 do 100, (3) izbire podskupin rezultatov so utežna povprečja teh standardnih rezultatov. Omogočen je izračun po meri, kjer se lahko izbirajo dimenzije oz. kazalniki, vključeni v izpisu.

Rezultati meritev za Slovenijo

Na podlagi ocene ODIN je razvidno, da Slovenija relativno uspešno zagotavlja odprtost podatkov na spletnih straneh, ki jih vzdržuje nacionalni statistični urad (Slika 8). Med vključenimi 173 državami je Slovenija že v prvem letu sodelovanja v raziskavi dosegla 14. mesto v razvrstitvi. Najvišjo uvrstitev je država dosegla leta 2018, ko je bila med 178 državami uvrščena na 5. mesto. V zadnjih letih objavljenih rezultatov je njena uvrstitev na 7. mestu (vključenih 187 držav), 6. mestu (193 držav) oz. 8. mestu (197 držav).

Slika 9 prikazuje rezultate indeksa ODIN med letoma 2016 in 2024. Opaziti je, da je Slovenija skozi leta napredovala bistveno bolj in hitreje glede na povprečje Južne Evrope. V tem obdobju je Slovenija napredovala za 8 točk, države Južne Evrope za 5 točk. Manj očitna je razlika med Slovenijo in globalnim povprečjem; v povprečju

so vse države, vključene v meritve ODIN, namreč v tem obdobju napredovale za 9 točk, kar je le za eno točko bolje od Slovenije.

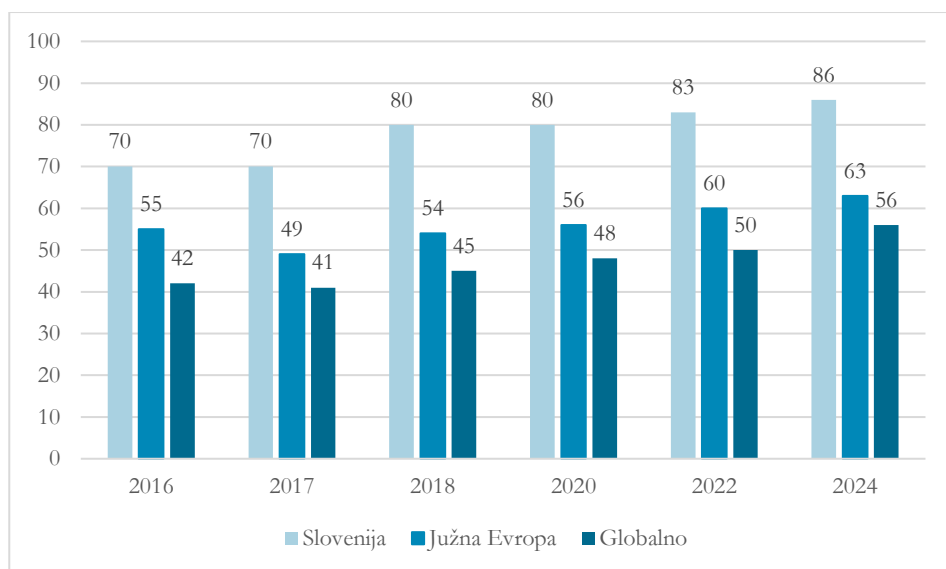

Slika 8: Rang Slovenije na lestvici indeksa ODIN

Vir: Open Data Watch (2024a)

Kot je razbrati iz slike 9, je Slovenija med letoma 2016 in 2024 izboljšala svoj ODIN rezultat za 16 točk, kar kaže na pomemben napredek. Povprečje držav Južne Evrope pokaže, da so te države v obdobju med 2016 in 2024 napredovale za 8 točk, globalno povprečje pa se je v tem obdobju izboljšalo za 14 točk. V letu 2024 je Slovenija za 23 točk boljša od regionalnega povprečja in za kar 30 točk boljša od globalnega povprečja. Razkorak jasno kaže, da Slovenija krepi svojo prednost na področju OPJS glede na povprečje regije in sveta.

Največji napredek v opazovanem obdobju je mogoče opaziti pri kazalniku *Odprtost* (Slika 11). Slovenija je od leta 2016 do leta 2024 napredovala za 23 točk, kar je veliko bolje od povprečnega napredka držav Južne Evrope, ki znaša 12 točk, in je za štiri točke bolje od globalnega napredka (19 točk).

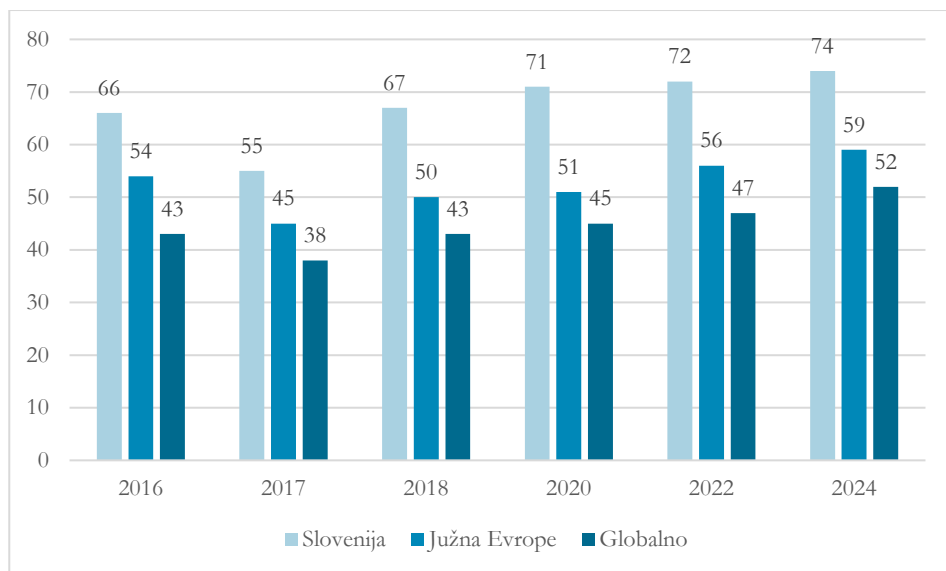

Slika 9: Indeks ODIN: primerjava Slovenije s povprečjem Južne Evrope in globalno v obdobju 2016–2024

Vir: Open Data Watch (2024a; 2024b; 2024c)

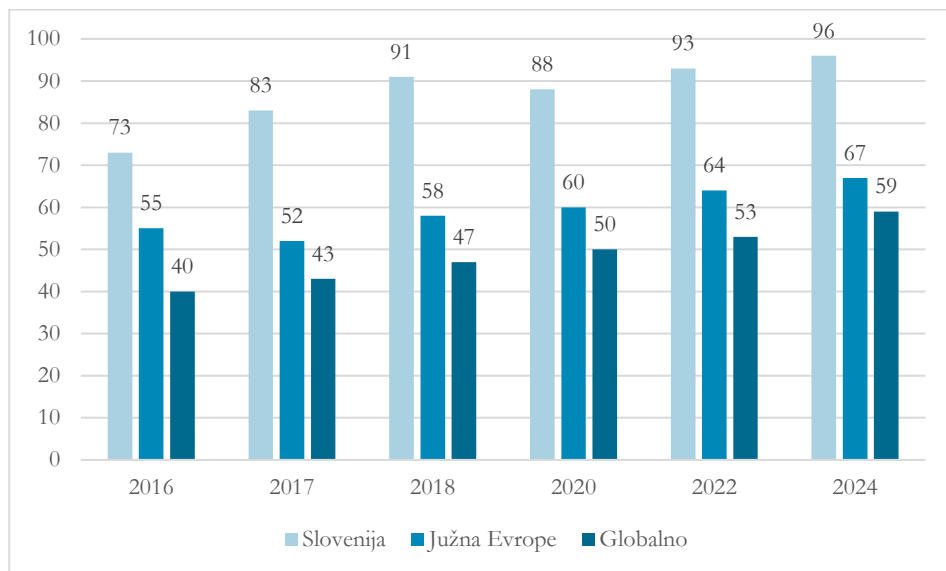
Počasneje je Slovenija napredovala pri kazalniku *Pokritost* (Slika 10): za osem točk v petih letih. Kljub temu je v letu 2024 tudi pri tem kazalniku za 15 točk boljša od povprečja Južne Evrope in za 22 točk boljša od globalnega povprečja.

Podroben pregled kazalnikov *Pokritost* in *Odprtost* za vsako poddimenzijo znotraj glavnih treh dimenzij za Slovenijo podaja Tabela 13. Kljub napredku v zadnjih letih se kaže večja vrzel v pokritosti podatkov znotraj dimenzije *Družbena statistika*, zlasti v poddimenziji varnosti hrane (*Preskrba s hrano in prehranska varnost*), kjer ni podatkov za zadnjih 5 oz. 10 let, vendar pa so podatki, ki so objavljeni na področju varnosti hrane, v veliki meri odprti (2024: 100 točk). Relativno slaba je pokritost s podatki tudi na področju izobraževalnih dosežkov (2024: 30 točk), ki pa so prav tako v veliki meri odprti (90 točk od leta 2018 dalje). Pomembne vrzeli z vidika pokritosti podatkov v letu 2024 ostajajo še področja izobraževalne infrastrukture (50 točk), statistike spolov (50 točk), zdravstvene infrastrukture (60 točk) ter kriminala in pravosodja (60 točk).

Slika 10: Indeks ODIN, kazalnik Pokritost: primerjava Slovenije s povprečjem Južne Evrope in globalno v obdobju 2016–2024

Vir: Open Data Watch (2024a; 2024b; 2024c)

Slika 11: Indeks ODIN, kazalnik Odprtost: primerjava Slovenije s povprečjem Južne Evrope in globalno v obdobju 2016–2024

Vir: Open Data Watch (2024a; 2024b; 2024c)

Makroekonomski in okoljski podatki so pokriti veliko boljše. Trg dela, denar in bančništvo, mednarodna trgovina in plačilna bilanca so v letu 2024 v celoti pokriti. Dobro so pokriti podatki o rabi energije, onesnaževanju in rabi virov (večinoma med 75 in 100 točk).

Odprtost podatkov je močna stran slovenskega javnega sektorja. Ko gre za podatke, ki so že objavljeni, Slovenija brez težav zagotavlja visoko (oziroma celo najvišjo) stopnjo odprtosti. Kot kažejo podatki zadnjega merjenja za leto 2024, ima 20 (od skupno 22) poddimenzij odprtost na ravni 90 oz. 100 (Tabela 11).

Tabela 13: Indeks ODIN, kazalnika Pokritost in Odprtost: ocene poddimenzij za Slovenijo

Dimenzija/Poddimenzija			Leto					
			2016	2017	2018	2020	2022	2024
Družbena statistika								
Prebivalstvo in naravno gibanje prebivalstva	Pokritost		90	90	100	100	90	90
	Odprtost		80	80	80	90	100	100
Izobraževalna infrastruktura	Pokritost		70	40	50	80	70	50
	Odprtost		70	80	90	90	90	90
Izobraževalni dosežki	Pokritost		40	30	30	50	50	30
	Odprtost		80	80	90	90	90	90
Zdravstvena infrastruktura	Pokritost		60	40	70	60	70	60
	Odprtost		80	80	60	50	60	70
Zdravstveni izidi	Pokritost		0	40	40	40	70	80
	Odprtost		0	50	70	60	70	90
Reproduktivno zdravje	Pokritost		40	30	40	70	40	70
	Odprtost		70	90	100	100	100	100
Preskrba s hrano in prehranska varnost	Pokritost		N/A	N/A	N/A	13	13	25
	Odprtost		N/A	N/A	N/A	70	80	100
Statistika spolov	Pokritost		40	40	60	60	50	50
	Odprtost		60	80	80	70	70	70
Kriminal in pravosodje	Pokritost		N/A	20	50	50	60	60
	Odprtost		N/A	80	90	90	100	100
Revščina in dohodki	Pokritost		60	60	60	60	80	80
	Odprtost		80	90	100	90	100	100
Ekonomija								
Nacionalni računi	Pokritost		75	75	75	75	88	87,5
	Odprtost		80	90	100	80	100	100
Trg dela	Pokritost		80	30	80	70	80	100
	Odprtost		80	80	90	80	90	100
Indeksi cen	Pokritost		75	60	75	75	75	75
	Odprtost		80	80	90	90	100	100
Javne finance	Pokritost		75	75	75	75	75	75
	Odprtost		40	50	70	100	100	100
Denar in bančništvo	Pokritost		100	50	100	100	100	100
	Odprtost		90	90	90	80	90	90

Dimenzija/Poddimenzija			Leto					
			2016	2017	2018	2020	2022	2024
	Mednarodna trgovina	Pokritost	100	100	100	50	100	100
		Odprtost	80	90	100	100	100	90
	Plačilna bilanca	Pokritost	100	100	100	100	100	100
		Odprtost	90	90	90	80	90	90
Okolje								
	Raba zemljišč	Pokritost	50	50	50	70	70	70
		Odprtost	80	80	90	90	90	100
	Raba virov	Pokritost	75	75	88	75	75	75
		Odprtost	70	90	100	100	100	100
	Raba energije	Pokritost	100	60	75	100	100	100
		Odprtost	80	90	100	100	100	100
	Onesnaževanje	Pokritost	75	50	75	75	75	100
		Odprtost	80	90	100	100	100	100
	Grajeno okolje	Pokritost	60	60	50	80	50	50
		Odprtost	80	90	100	90	90	100

Vir: Open Data Watch (2024b)

Legenda:

0	Ni dovolj podatkov, da bi bilo mogoče ugotoviti, ali je bil dosežen minimalni prag
1–20	Kljub izpolnitvi nekaj kriterijev obstajajo ogromne vrzeli
21–40	Kljub izpolnitvi nekaj kriterijev obstajajo pomembne vrzeli
41–60	Kljub izpolnitvi nekaj kriterijev obstajajo pomembne vrzeli
61–80	Kljub izpolnitvi določenih kriterijev obstajajo vrzeli
81–99	Večina kriterijev je izpolnjenih
100	Kriteriji so v celoti izpolnjeni

2.4. Povzetek rezultatov

Analiza treh ključnih mednarodnih raziskav – EU Open Data Maturity, OECD OURdata Index in Open Data Inventory (ODIN) – potrjuje, da je Slovenija med državami z nadpovprečno razvitimi praksami in kapacitetami na področju odprtih podatkov javnega sektorja. Tabela 14 prikazuje pregled vseh treh raziskav skupaj z uvrstitvijo Slovenije pri vseh meritvah.

Evropska ocena zrelosti OPJS z merjenim indeksom ODM (EU Open Data Maturity), ki jo pripravlja Evropska komisija, Slovenijo ocenjuje od leta 2015. V tem obdobju se je Slovenija z 22. mesta v letu 2015 najvišje povzpela na 7. mesto v letih 2017 in 2018, kar je bil najboljši rezultat za Slovenijo glede na vse dosedanje meritve indeksa ODM. V zadnjih letih je Slovenija ohranila visoko raven, vendar je uvrščena nekoliko nižje (npr. 14. mesto v letih 2023 in 2024), kar kaže predvsem večja prizadevanja nekaterih držav, ki so Slovenijo prehitele z bolj usklajenimi strategijami in praksami na področju OPJS. Glede na obravnavane dimenzije Slovenija dosega

najvišje ocene na področju politike odprtih podatkov, kjer za posamezne kazalnike večkrat doseže 100-odstotno zrelost, medtem ko se več prostora za izboljšave kaže pri (gospodarskem) vplivu in strateški ozaveščenosti, kar omejuje doseganje še boljših skupnih rezultatov.

Indeks OURdata, ki ga meri OECD, uvršča Slovenijo med države, ki dosegajo stalni napredek. Slovenija dosega vsakič boljše rezultate pri vseh treh kazalnikih: razpoložljivost podatkov, dostopnost in vladna podpora ponovni uporabi. V okviru zadnjih izvedenih meritev (2022) je Slovenija pri vseh treh kazalnikih tudi bistveno nad povprečjem OECD.

Meritev ODIN (Open Data Inventory), ki jo izvaja Open Data Watch in vključuje do 197 držav po vsem svetu, dodatno potrjuje nadpovprečno uspešnost Slovenije. V teh ocenah se je Slovenija s 14. mesta leta 2016 povzpela na 5. mesto v letu 2018 in v zadnjih letih ostala med prvimi desetimi merjenimi državami (8. mesto leta 2024). Od vseh treh analiziranih raziskav ODIN najbolj podrobno osvetljuje pokritost in odprtost podatkov, in sicer na področjih družbene statistike, ekonomije in okolja. Medtem ko je Slovenija že dosegla skoraj popolno odprtost (96 %), je pokritost na nekaterih področjih še vedno šibka, kar kaže na potrebo po izboljšavah, zlasti pri podatkih družbene statistike (npr. preskrba s hrano in prehranska varnost, izobraževalni dosežki in infrastruktura, kriminal in pravosodje).

Splošni trendi potrjujejo, da je Slovenija v smislu odprtosti podatkov javnega sektorja dosledno nad povprečjem EU, OECD in svetovnim povprečjem. Sooča pa se tudi z nekaj izzivi: (1) merjenje (predvsem gospodarskega) vpliva OPJS še ni sistematično razvito, (2) pokritost družbene statistike ostaja nepopolna.

Slovenija dokazuje, da ima trdne temelje – močno strategijo, aktivno nacionalno koordinacijo, visoko raven odprtosti in široko dostopnost ključnih podatkovnih nizov. Za ohranitev in izboljšanje tega položaja bo ključno okrepiti ocenjevanje vplivov OPJS, zapolniti vrzeli v pokritosti OPJS in nadalje spodbujati uporabo podatkov v podjetjih, civilni družbi in raziskovalnem sektorju.

Tabela 14: Povzetek ključnih karakteristik in rezultatov izbranih mednarodnih raziskav, ki spremljajo razvoj področja odprtih podatkov

Izvajalec raziskave	Naslov raziskave	Vključene države	Čas meritev	Merjene dimenzije	Uvrstitev Slovenije
Evropska komisija	EU Open Data Maturity	Primarno članice EU	2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024	1. Politika odprtih podatkov 2. Zrelost portala 3. Vpliv – Odprtih podatkov: politični, družbeni, okoljski, gospodarski – Strateška ozaveščenost – Merjenje ponovne uporabe 4. Kakovost odprtih podatkov***	22 (2015) 12 (2016) 7 (2017) 7 (2018) 10 (2019) 15 (2020) 9 (2021) 9 (2022) 14 (2023) 14 (2024)
OECD	Open-Useful-Reusable data index (OURdata Index)	Primarno članice OECD	2015* 2017 2019 2022	1. Razpoložljivost podatkov 2. Dostopnost podatkov 3. Vladna podpora ponovni uporabi podatkov	6 (2015)** 21 (2017) 11 (2019) 7 (2022)
Open Data Watch	Open Data Inventory	Od 125 do 197 držav	2015 2016 2017 2018 2020 2022 2024	Pokritost in odprtost podatkov na treh področjih: – Družbena statistika – Ekonomija – Okolje	14 (2016) 10 (2017) 5 (2018) 7 (2020) 6 (2022) 8 (2024)

* Pilotna raziskava.

** Lasten izračun (odgovori YES/OFTEN/GENERALLY = 1 točka; NO/NEVER = 0 točk; SOMETIMES/RARELY = 0,5 točke).

*** Od 2018 dalje.

3 Namesto zaključka: ključni izsledki za slovenski ekosistem odprtih podatkov

Na podlagi analiz pomembnejših mednarodnih primerjalnih raziskav, ki skozi različne metodološke pristope spremljajo področje odprtih podatkov javnega sektorja (OPJS), lahko zaključimo, da je Slovenija v veliki meri sledila globalnim

trendom in v zadnjih letih celo presegla povprečje oz. večino držav, vključenih v meritve na področju OPJS.

Kot izhodišče razvojne poti Slovenije lahko vzamemo leto 2015, ko je bila Slovenija prvič omenjena v mednarodnih primerjalnih raziskavah (Evropska ocena zrelosti OPJS, data.europa.eu, 2024). V tistem času je bilo slovensko upravno okolje zaznamovano z neobstoječo politiko OPJS, tj. mankom sistematičnega pristopa, ki zagotavlja ustrezen normativen in upravljavski okvir OPJS. V tem obdobju še ni bilo vzpostavljenega nacionalnega portala, namenjenega objavi OPJS. Namesto tega je bilo omejeno število podatkovnih zbirk objavljenih na portalu NIO (Nacionalni interoperabilnostni okvir), ki je predstavljal enotno spletno mesto za objavo nacionalnih politik in smernic za digitalno preobrazbo ter interoperabilnost virov in digitalnih storitev javnega sektorja. Ta primanjkljaj sistematičnega pristopa k razvoju področja OPJS se je vsekakor odrazil na nizki stopnji pokritosti in kakovosti objavljenih podatkov. Ne samo, da veliko pomembnih podatkov ni bilo odprtih, tudi tisti, ki so bili, niso celovito sledili načelom OPJS (na primer celovitost, strojna berljivost itd.). Posledično je bila ocena Slovenije nizka.

Iz te nezavidljive začetne točke je do leta 2022 Slovenija izjemno napredovala in postala ena izmed naprednejših držav na področju OPJS v Evropski uniji. Za lažji in bolj strukturiran povzetek napredka Slovenije lahko obdobje od leta 2015 do leta 2022 razdelimo na dve fazi:

1. začetna faza: med l. 2015–2019 in
2. zrelejša faza: od l. 2020 do danes.

Prva (začetna) faza se nanaša na obdobje, ko so bili postavljeni temelji politike OPJS. To vključuje sprejetje ustrezne regulative in strategije ter vzpostavitev institucionalnih mehanizmov za upravljanje OPJS. Velik korak naprej v tem obdobju je bil dosežen z ustanovitvijo portala OPSI kot enotne nacionalne spletne točke za objavo odprtih podatkov za celoten javni sektor. To je nedvomno prispevalo k objavi večjega števila podatkovnih zbirk in višji kakovosti podatkov v skladu z načeli OPJS, kar se je odrazilo tudi v višjih uvrstitvah Slovenije na mednarodnih primerjalnih lestvicah. Ključni izzivi v tem obdobju so se nanašali na dosledno izvajanje politike OPJS, med drugim tudi privzeto odpiranje in ponovno uporabo podatkov ter merjenje kakovosti in vpliva OPJS. Država je zaključila to obdobje z

vzpostavitev mehanizmov za nadzor kakovosti podatkov in metapodatkov (med drugim z vzpostavitev uredniškega sistema OPJS) in tako napovedala vstop v veliko bolj zrelo obdobje.

Na prehodu v zrelejše obdobje, ki ga lahko štejemo od leta 2020 dalje, so Slovenijo še vedno spremljali izzivi glede ponovne uporabe OPJS in merjenja vpliva le-teh. Oba izziva sta v veliki meri pogojena s sistematičnim institucionalnim vključevanjem zunanjih deležnikov kot enakovrednih partnerjev pri oblikovanju in izvajanju politike OPJS. Ta manko je sicer prepoznan tudi kot globalni izziv. Prav to je prednostni vidik, ki je naslovljen v drugi, zrelejši fazi, ki jo posledično zaznamujejo najvišje ocene, visoko nad EU povprečjem, tako glede vsebine in izvajanja politike OPJS, portala OPJS kot tudi kakovosti podatkov. Do leta 2020 je bila Slovenija namreč ena izmed mnogih držav, ki je zaostajala glede spodbujanja in promocije partnerstev z zunanjimi akterji na področju OPJS. Med drugim tudi zaradi ovir, ki so zunanjim deležnikom onemogočale, da dodajajo lastne zbirke na portal OPSI. Ne le, da je leta 2020 ustanovljeno Stičišče OPJS odpravilo to konkretno oviro, ampak je postavilo temelje interaktivne platforme kot osnove za sistematično soustvarjanje in inovativno (ponovno) uporabo OPJS. Kljub temu ponovna (inovativna) uporaba OPJS, njihov vpliv (zlasti na gospodarstvo in družbo) ter objektivno spremljanje tega vpliva ostajajo ključni izzivi, ki zaznamujejo zrelejšo fazo razvoja. Čeprav je politika OPJS na nacionalni ravni nadpovprečno uspešna, kar kažejo ocene mednarodnih lestvic, pa je posebno pozornost v prihodnje treba posvetiti implementaciji na lokalni ravni: krepiti mrežo skrbnikov OPJS in odpirati podatke na lokalni ravni, saj na tem področju zaostaja.

Slovenija ostaja ena izmed vidnejših držav na področju OPJS v evropskem prostoru, vendar bo za ohranitev tega položaja potrebno nenehno prilagajanje, posodabljanje politik in tesno sodelovanje z uporabniki in ustvarjalci OPJS.

Financiranje

Raziskavo sta financirala Ministrstvo za digitalno preobrazbo Republike Slovenije in Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (V5-2389 in P5-0093).

Viri in literatura

- Carrara, W., Fischer, S., & van Steenberg, E. (2020). *European Data Portal Landscaping Insight Report No. 1*. Capgemini Consulting.
https://data.europa.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n1_-_final_0.pdf
- Carrara, W., Radu, C., & Vollers, H. (2017). *Open Data Maturity in Europe 2017*. Capgemini Consulting.
https://data.europa.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n3_2017.pdf
- Carsaniga, G., Lincklaen Arriëns, N. E., Dogger, J., van Assen, M., & Cecconi, G. (2022). *Open Data Maturity Report 2022*. Capgemini Invent.
https://data.europa.eu/sites/default/files/landscaping_insight_report_n8_2022.pdf
- Page, M., Behrooz, A., & Moro, M. (2024). *Open Data Maturity 2024: Methodological Appendix*. Capgemini Invent.
https://data.europa.eu/sites/default/files/10_odm2024_method_appendix.pdf
- data.europa.eu (2024). *Open Data Maturity: The official portal for European data*.
<https://data.europa.eu/en/publications/open-data-maturity>
- LaFortune, G., & Ubaldi, B. (2018). *OECD 2017 OURdata Index: Methodology and results* (OECD Working Papers on Public Governance, No. 30). OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/2807d3c8-en>
- Liang, Y., Cao, Y., Chen, M., Dong, H., & Wang, H. (2025). Determinants of open government data continuance usage and value creation: A self-regulation framework analysis. *Government Information Quarterly*, 42(2). <https://doi.org/10.1016/j.giq.2025.102022>
- Lnenicka, M., Nikiforova, A., Luterek, M., Milic, P., Rudmark, D., Neumaier, S., Santoro, C., Casiano Flores, C., Janssen, M., & Rodríguez Bolívar, M. P. (2024). Identifying patterns and recommendations of and for sustainable open data initiatives: A benchmarking-driven analysis of open government data initiatives among European countries. *Government Information Quarterly*, 41(1). <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101898>
- Lv, H., & Ma, H. (2019). Performance assessment and major trends in open government data research based on Web of Science data. *Data Technologies and Applications*, 53(3), 286–303.
<https://doi.org/10.1108/DTA-10-2017-0078>
- Nahon, K., Peled, A., & Shkabatur, J. (2015). OGD heartbeat: Cities' commitment to open data. *eJournal of eDemocracy and Open Government*, 7(2), 116–136
- OECD. (2020). *Open, Useful and Re-usable data (OURdata) Index: 2019* (OECD Public Governance Policy Papers, No. 01). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/45f6de2d-en>
- OECD. (2023). *2023 OECD Open, Useful and Re-usable data (OURdata) Index: Results and key findings* (OECD Public Governance Policy Papers, No. 43). OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/a37f51c3-en>
- Open Data Watch. (2015). *How open are official statistics? The Open Data Inventory 2015 Annual Report*.
<https://odin.opendatawatch.com/Downloads/otherFiles/ODIN-2015-Annual-Report.pdf>
- Open Data Watch. (2024a). *Open Data Inventory (ODIN)*. <https://odin.opendatawatch.com/>
- Open Data Watch. (2024b). *Download complete ODIN scoring for each country selected*.
<https://odin.opendatawatch.com/Data/download>
- Open Data Watch. (2024c). *Biennial Reports*. <https://odin.opendatawatch.com/Report/Reports>
- Page, M., Behrooz, A., & Moro, M. (2024). *Open Data Maturity 2024: Methodological Appendix*. Capgemini Invent.
https://data.europa.eu/sites/default/files/10_odm2024_method_appendix.pdf
- Publications Office of the European Union. (2022). *The benefits and value of open data*. data.europa.eu.
<https://data.europa.eu/en/publications/datastories/benefits-and-value-open-data>
- Publications Office of the European Union. (n.d.). *What is open data?* data.europa.eu.
<https://data.europa.eu/en/dataeuropa-academy/what-open-data>
- Wirtz, B. W., Pichler, R., Thomas, M.-J., & Daiser, P. (2015). Resistance of public personnel to open government: A cognitive theory view of implementation barriers towards open government

data. *Public Management Review*, 18(9), 1335–1364.

<https://doi.org/10.1080/14719037.2015.1103889>

Wirtz, B. W., Weyerer, J. C., & Becker, M. (2022). Open government data: A systematic literature review of empirical research. *Electronic Markets*, 32, 2381–2404.

<https://doi.org/10.1007/s12525-022-00582-8>

O avtorjih

Tina Jukić je izredna profesorica za področje informatike v javni upravi na Fakulteti za upravo Univerze v Ljubljani. V svojem raziskovalnem delu se osredotoča na različne vidike digitalne preobrazbe javnega sektorja, v zadnjih letih predvsem na tehnologije za podporo soustvarjanju z uporabniki javnih storitev ter na odprte podatke javnega sektorja. Vodila je in sodelovala pri številnih domačih in mednarodnih projektih, rezultate svojih raziskav pa redno predstavlja in objavlja na uglednih domačih in mednarodnih konferencah ter v znanstvenih revijah. Redno predava tudi na priznanih tujih univerzah, med drugim na KU Leuven in estonski univerzi TalTech. *Dr. Tina Jukić is an Associate Professor in the field of Informatics in Public Administration at the Faculty of Public Administration, University of Ljubljana. Her research focuses on various aspects of the digital transformation of the public sector, in recent years particularly on technologies supporting co-creation with users of public services and on open government data. She has led and participated in numerous national and international projects and regularly presents and publishes her research at leading national and international conferences and in scientific journals. She also lectured at renowned foreign universities, including KU Leuven and the Estonian university TalTech.*

Sanja Vrbeč je docentka za področje javne uprave na Fakulteti za upravo Univerze v Ljubljani. Njeno raziskovalno delo je osredotočeno na soustvarjanje in inovativne prakse v javnem sektorju, s posebnim poudarkom na digitalnih rešitvah, ki podpirajo sodelovanje med javnimi organizacijami in njihovimi deležniki. Aktivno sodeluje v več domačih in mednarodnih raziskovalnih projektih, med drugim pri projektih, ki obravnavajo vpliv digitalizacije in organizacijskih sprememb v javni upravi ter razvoj inovativnih orodij za soustvarjanje. Rezultate svojih raziskav redno predstavlja na znanstvenih in strokovnih konferencah ter objavlja v domačih in mednarodnih publikacijah. *Dr. Sanja Vrbeč is an Assistant Professor in the field of Public Administration at the Faculty of Public Administration, University of Ljubljana. Her research focuses on co-creation and innovative practices in the public sector, with a particular emphasis on digital solutions that support collaboration between public organizations and their stakeholders. She actively participates in several national and international research projects, including those addressing the impact of digitalization and organizational change in public administration and the development of innovative co-creation tools. She regularly presents her research at scientific and professional conferences and publishes in national and international outlets.*

Damijana Keržič je docentka za informatiko v javni upravi na Fakulteti za upravo Univerze v Ljubljani. Doktorirala je iz družboslovne informatike na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani leta 2022. V svoji doktorski disertaciji se je osredotočila na analitiko učenja v kombiniranem učenju v visokem šolstvu. Njena raziskovalna področja zajemajo e-učenje, rudarjenje podatkov v izobraževanju in izobraževalne tehnologije v visokem šolstvu. Redno sodeluje v različnih raziskovalnih projektih, povezanih z digitalizacijo učnega procesa. Svoje delo je objavila v strokovnih in znanstvenih člankih ter ga predstavila na številnih strokovnih in znanstvenih konferencah. *Dr. Damijana Keržič is an Assistant Professor of Informatics in Public Administration at the Faculty of Public Administration, University of Ljubljana. She obtained her PhD in Social Informatics from the Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana, in 2022. Her doctoral dissertation focused on learning analytics in blended learning in higher education. Her research interests include e-learning, educational data mining, and educational technologies in higher education. She regularly participates in research projects related to the digitalization of the learning process and has published and presented her work in professional and scientific journals and at numerous conferences.*

